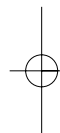
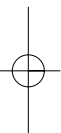

EPIMETPO

I. Παράλληλα κείμενα

Ενότητα 1

Το χελιδόνισμα της Ρόδου

Οι αρχαίες ρίζες της νεοελληνικής παράδοσης

Δεν ταξιδεύουν μόνο οι λέξεις στον χρόνο αλλά και τα έθιμα. Παρατίθεται παρακάτω ένα δημώδες άσμα το οποίο τραγουδούσαν παιδιά, καθώς πήγαιναν από σπίτι σε σπίτι προαναγγέλλοντας τον ερχομό της άνοιξης και έπαιρναν γλυκίσματα. Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η επιβίωση αυτού του εθίμου στη νεότερη εποχή, καθώς και η ύπαρξη ανάλογων νεοελληνικών «χελιδονισμάτων». Να συγκρίνετε το αρχαίο άσμα με το νεοελληνικό τραγούδι από τη Θράκη, όπως το μεταφέρει ο Ν.Γ. Πολίτης:

ἦλθ' ἦλθε χελιδὼν
καλὰς ὥρας ἄγουσα,
καλοὺς ἐνιαυτούς,
ἐπὶ γαστέρα λευκά,
ἐπὶ νῶτα μέλαινα.
παλάθαν σὺ προκύνκλει
ἐκ πίονος οἴκου
οἴνου τε δέπαστρον
τυροῦ τε κἀνυστρον·
καὶ πύρνα χελιδῶν
καὶ λεκιθίταν
οὐκ ἀπωθεῖται· πότερ' ἀπίωμες ἢ λαβῶμεθα;
εἰ μὲν τι δώσεις· εἰ δὲ μή, οὐκ ἔασομες·
ἢ τὰν θύραν φέρωμες ἢ τὸ ὑπέρθυρον
ἢ τὰν γυναῖκα τὰν ἔσω καθημέναν·
μικρὰ μὲν ἔστι, ῥαδίως νιν οἴσομες.
ἂν δὴ τι φέρῃς, μέγα δὴ τι φέροις·
ἄνοιγ' ἄνοιγε τὰν θύραν χελιδόνι·
οὐ γὰρ γέροντές ἐσμεν, ἀλλὰ παιδιά.

Ἦρθε, ἦρθε χελιδόνα
ἦρθε καὶ ἄλλη μεληδόνα
κάθισε καὶ λάλησε
καὶ γλυκὰ κελάηδησε:
«Μάρτη, Μάρτη μου καλέ
καὶ Φλεβάρη φοβερέ,
κι αν φλεβίσσεις κι αν τσικνίσσεις,
καλοκαίρι θα μυρίσεις.
Κι αν χιονίσσεις κι αν κακίσεις,
πάλιν άνοιξη θ' ανθίσσεις».
Συ καλή νοικοκυρά,
έμπα στο κελάρι σου,
δώσε καὶ μιαν ορνιθίτσα
φέρε καὶ μια κουλουρίτσα.

Page, *Poetae Melici Graeci* απ. 848, 1-19

Μετάφραση

«Ἦλθε το χελιδόνι ἦλθε / φέρνει τις καλοκαιριές / και χαρούμενες χρονιές, / κάτασπρη έχει την κοιλιά, μαύρη την ουρά. / Ρίξε συκοπιταρίδα / από το αρχοντικό σου, / φέρε κύπελλο κρασί / και κανίστρι με τυρί. / Και το ξεροκόμματο, / μα και το αυγόψωμο / αγαπά το χελιδόνι. Να του δίνουμε ή θα καλοχεριστούμε; / Αν μας δώσεις – Αν μας αρνηθείς, ησυχία δε θα βρεις / ή θα αρπάξουμε την πόρτα ή τ' ανώφλι της / ή τη νοικοκυρά που να μες στο σπίτι / είναι μικροκαμωμένη, εύκολα σηκώνεται. / Αν θα μας φιλοδομήσεις, να 'ναι κάτι που αξίζει. / Άνοιγε, άνοιγε τη θύρα στα χελιδονάκια / δεν είμαστε δα γέροι, είμαστε παιδιά».

(μτφρ. Μ.Ζ. Κοπιδάκης)

Η αξία της ελληνικής γλώσσας

«Μου δόθηκε, αγαπητοί φίλοι, να γράψω σε μια γλώσσα που μιλιέται μόνον από μερικά εκατομμύρια ανθρώπων. Παρ' όλα αυτά, μια γλώσσα που μιλιέται επί δύομισι χιλιάδες χρόνια χωρίς διακοπή και μ' ελάχιστες διαφορές. Η παράλογη αυτή, φαινομενικά, διάσταση αντιστοιχεί και στην υλικοπνευματική οντότητα της χώρας μου. Που είναι μικρή σε έκταση χώρου και απέραντη σε έκταση χρόνου. Και το αναφέρω όχι διόλου για να υπερηφανευθώ, αλλά για να δείξω τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ένας ποιητής, όταν χρησιμοποιεί για τα πιο αγαπημένα πράγματα τις ίδιες λέξεις που χρησιμοποιούσαν μια Σαπφώ ή ένας Πίνδαρος [...]. Χωρίς να λησμονεί κανείς ότι στο μάκρος είκοσι πέντε αιώνων δεν υπήρξε ούτε ένας, επαναλαμβάνω ούτε ένας, που να μη γράφτηκε ποίηση στην ελληνική γλώσσα. Να τι είναι το μεγάλο βάρος παράδοσης που το όργανο αυτό σηκώνει. Το παρουσιάζει ανάγλυφα η νέα ελληνική ποίηση».

Ο. Ελύτης, «Λόγος στην Ακαδημία της Στοκχόλμης», *Ἐν λευκῷ*, Αθήνα 1992, σσ. 325-327

Ερώτηση

Ποια άποψη εκφράζει ο συγγραφέας του παραπάνω αποσπάσματος; Να στηρίξετε την άποψη αυτή με στοιχεία που θα αντλήσετε από την Ενότητα.

Ενότητα 2

Σε αντίθεση με την εκπαίδευση των παιδιών στην αρχαία Αθήνα, στην οποία ο πατέρας και η μητέρα φροντίζουν πρώτοι να δώσουν καλές βάσεις στο παιδί, στη Σπάρτη, όπως μας πληροφορεί ο Πλούταρχος στα παρακάτω αποσπάσματα, οι γονείς δεν μπορούσαν να μεγαλώνουν και να μορφώνουν τα παιδιά τους όπως ήθελαν, αφού, μόλις αυτά γίνονταν επτά ετών, ζούσαν σε ομάδες και μάθαιναν τόσα γράμματα όσα τους ήταν αναγκαία.

Πρώτο παράλληλο κείμενο

Τοὺς δὲ Σπαρτιατῶν παῖδας οὐκ ἐπὶ ὠνητοῖς οὐδὲ μισθίοις ἐποιήσατο παιδαγωγοῖς ὁ Λυκοῦργος, οὐδ' ἐξῆν ἐκάστω τρέφειν οὐδὲ παιδεύειν ὡς ἐβούλετο τὸν υἱόν, ἀλλὰ πάντας εὐθύς ἑπταετείς γενομένους παραλαμβάνων αὐτοὺς εἰς ἀγέλας κατελόχιζε, καὶ συννόμους ποιῶν καὶ συντροφους μετ' ἀλλήλων εἶθιζε συμπαίζειν καὶ συσχολάζειν.

Πλούταρχος, Λυκοῦργος 16.4-5

Γλωσσικά σχόλια

<p>οὐκ ἐπὶ ὠνητοῖς οὐδὲ μισθίοις ἐποιήσατο παιδαγωγοῖς ὁ Λυκοῦργος οὐδ' ἐξῆν (οριστ. παρατ. ρ. ἔξεστι) ἐκάστω εὐθύς ἑπταετείς γενομένους παραλαμβάνων εἰς ἀγέλας κατελόχιζε συννόμους ποιῶν μετ' ἀλλήλων εἶθιζε συμπαίζειν καὶ συσχολάζειν</p>	<p>ο Λυκοῦργος δεν ὀρισε παιδαγωγούς αγορασμένους ἢ ἔμισθους οὔτε ἦταν δυνατό στον καθένα αμέσως μόλις γίνονταν επτά ετών αφού τα ἔπαιρνε κατένεμε σε λόχους κἀνοντάς τους εταίρους (δηλ. συντρόφους) μεταξύ τους τα συνήθιζε να παίζουν μαζί και να περνοῦν τον καιρό τους ομαδικά</p>
--	---

Δεύτερο παράλληλο κείμενο

Γράμματα μὲν οὖν ἔνεκα τῆς χρείας ἐμάνθανον· ἢ δ' ἄλλη πᾶσα παιδεία πρὸς τὸ ἄρχεσθαι καλῶς ἐγίνετο καὶ καρτερεῖν πονοῦντα καὶ νικᾶν μαχόμενον. Διὸ καὶ τῆς ἡλικίας προερχομένης ἐπέτεινον αὐτῶν τὴν ἄσκησιν, ἐν χρῶν τε κείροντες καὶ βαδίζειν ἀνυποδήτους παίζειν τε γυμνοὺς ὡς τὰ πολλὰ συνεθίζοντες.

Πλούταρχος, Λυκοῦργος 16.6

Γλωσσικά σχόλια

<p>ἔνεκα τῆς χρείας πρὸς τὸ ἄρχεσθαι καλῶς ἐγίνετο καρτερεῖν πονοῦντα νικᾶν μαχόμενον διὸ καὶ τῆς ἡλικίας προερχομένης ἐν χρῶν (ουσ. χρώς: το δέρμα, η επιδερμίδα) τε κείροντες καὶ... ὡς τὰ πολλὰ συνεθίζοντες</p>	<p>ὄσα ἦταν αναγκαία, ὄσα χρειάζονταν εἶχε ως σκοπὸ να τους μάθει την υπακοή στους κυβερνῶντες να ἔχουν υπομονή στους κόπους να νικοῦν στις μάχες γι' αὐτὸ και ὄσο μεγάλωναν και κουρευόντάς τους σύρριζα και συνηθίζοντάς τους ως ἐπὶ το πλείστον να...</p>
---	--

Ερωτήσεις

1. Ποια χαρακτηριστικά έχει η εκπαίδευση των παιδιών στην αρχαία Σπάρτη;
2. Με βάση το απόσπασμα της Ενότητας, τα παραπάνω αποσπάσματα από τον Πλούταρχο, αλλά και τις γνώσεις σας από την αρχαία ιστορία, να συγκρίνετε την εκπαίδευση στην αρχαία Αθήνα και στην αρχαία Σπάρτη.

ζευγοτρόφοι	ζευγολάτες
καλωστρόφοι	κατασκευαστές σκοινιών
σκυτοτόμοι	βυρσοδέψες, τσαγκάρηδες
ἐκάστη δὲ τέχνη	κάθε επάγγελμα
καθάπερ	ὅπως ακριβῶς
ἴδιον	το δικό του
τὸν θητικὸν ὄχλον καὶ ἰδιώτην	το πλῆθος των μισθωτῶν και τους ανειδίκευτους
ὡς ἔπος εἰπεῖν	για να το πω έτσι
αἱ χρεῖαι	οι ανάγκες

Ερωτήσεις

1. Ποια επαγγέλματα αναφέρει ο Αριστοφάνης και ποια ο Πλούταρχος; Ποια από αυτά διατηρούνται έως τις μέρες μας;
2. Να εντοπίσετε ποια από τα επαγγέλματα που αναφέρονται στα παραπάνω αποσπάσματα απαντούν και στο κείμενο της Ενότητας.

Ενότητα 4

Ο Λουκιανός στο έργο του *Ἀληθῆς Ἱστορία* αναφέρει επίσης την περιπέτεια που είχαν αυτός και οι σύντροφοί του στο νησί των Βουκεφάλων. Στο παρακάτω απόσπασμα περιγράφει πώς τους συμπεριφέρθηκαν οι Βουκέφαλοι.

Ἐντεῦθεν ἡμᾶς ὑπεδέχετο πέλαγος προσηγές και νῆσος οὐ μεγάλη, εὐπρόσιτος, συνοικουμένη· ἐνέμοντο δὲ αὐτὴν ἄνθρωποι ἄγριοι, Βουκέφαλοι, κέρατα ἔχοντες, οἷον παρ' ἡμῖν τὸν Μινώταυρον ἀναπλάττουσιν. Ἀποβάντες δὲ προήειμεν ὑδρευσόμενοι και σιτία ληψόμενοι, εἷ ποθεν δυνηθεῖμεν· οὐκέτι γὰρ εἶχομεν. Καὶ ὕδωρ μὲν αὐτοῦ πλησίον εὔρομεν, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἐφαίνετο, πλὴν μυκηθμὸς πολὺς οὐ πόρρωθεν ἠκούετο. Δόξαντες οὖν ἀγέλην εἶναι βοῶν, κατ' ὀλίγον προχωροῦντες ἐπέστημεν τοῖς ἀνθρώποις. Οἱ δὲ ἰδόντες ἡμᾶς ἐδίωκον, και τρεῖς μὲν τῶν ἐταίρων λαμβάνουσιν, οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς τὴν θάλατταν καταφεύγομεν.

Λουκιανός, *Ἀληθῆς Ἱστορία* 2.44

Γλωσσικά σχόλια

ἐντεῦθεν	έπειτα
προσηγές	ήρεμο
εὐπρόσιτος	ευκολοπλησίαστος
συνοικουμένη	κατοικημένη
ἐνέμοντο	κατείχαν
οἷον	ὅπως
παρ' ἡμῖν	σ' εμάς
ἀναπλάττουσιν	φαντάζονται
ἀποβάντες	αφού αποβιβαστήκαμε
προήειμεν (οριστ. παρατ. ρ. πρόειμι)	προχωρήσαμε, για να βρούμε νερό και τροφή
ὑδρευσόμενοι και σιτία ληψόμενοι	
εἷ ποθεν δυνηθεῖμεν	αν από κάπου μπορούσαμε
οὐκέτι γὰρ εἶχομεν	γιατί δεν είχαμε πια
μυκηθμὸς	μουγκρητό
οὐ πόρρωθεν	όχι από μακριά (από κοντά)
δόξαντες οὖν	επειδή νομίσαμε, λοιπόν
βοῶν	βοδιών
ἐπέστημεν (οριστ. αορ. ρ. ἐφίσταμαι)	βρεθήκαμε κοντά, συναντήσαμε
τῶν ἐταίρων	από τους συντρόφους

Ερωτήσεις

1. Ποια χαρακτηριστικά είχαν οι Βουκέφαλοι και πώς αντιμετώπισαν τον αφηγητή και τους συντρόφους του;
2. Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σας, ο κοινός θεματικός άξονας ανάμεσα στο παραπάνω απόσπασμα και το κείμενο της Ενότητας;
3. Με βάση το κείμενο του Λουκιανού γνωρίζουμε πώς εξελίχθηκε η ιστορία: ο Λουκιανός και οι σύντροφοί του πήραν τα όπλα, κινήγησαν με τη σειρά τους τους Βουκέφαλους, σκότωσαν πολλούς και αιχμαλώτισαν ζωντανούς δύο. Στη συνέχεια οι Βουκέφαλοι έστειλαν αντιπροσώπους ζητώντας πίσω τούς δικούς τους και προσφέροντας για λύτρα πολλά τυριά, ξερά ψάρια, κρεμμύδια και τέσσερα ελάφια που είχαν τρία πόδια το καθένα. Ανακαλείτε στη μνήμη σας περιπτώσεις από τα ομηρικά έπη, όπου αντίστοιχα κάποιος δίνει λύτρα, για να πάρει πίσω ένα δικό του πρόσωπο;

Ενότητα 5

Πρώτο παράλληλο κείμενο

Στο παρακάτω απόσπασμα ο Περικλής εκφράζει την άποψη ότι ήρθε ο καιρός η Αθήνα να αξιοποιήσει τον πλούτο της, για να κατασκευάσει δημόσια έργα που θα φέρουν, πέρα από δόξα, ευπορία στους Αθηναίους, αφού θα δραστηριοποιήσουν όλους τους επαγγελματίες. Έτσι, όλοι θα έχουν εργασία και η πόλη θα έχει τη δύναμη να αναπτύσσεται και να συντηρείται μόνη της.

[...] Δεῖ δὲ τῆς πόλεως κατεσκευασμένης ἰκανῶς τοῖς ἀναγκαίοις πρὸς τὸν πόλεμον, εἰς ταῦτα τὴν εὐπορίαν τρέπειν αὐτῆς, ἀφ' ᾧ δόξα μὲν γενομένων αἰδίοις, εὐπορία δὲ γινομένων ἐτοίμη παρέσται, παντοδαπῆς ἐργασίας φανείσης καὶ ποικίλων χειρῶν, αἷ πᾶσαν μὲν τέχνην ἐγείρουσαι, πᾶσαν δὲ χεῖρα κινουῖσαι, σχεδὸν ὅλην ποιούσιν ἔμισθον τὴν πόλιν, ἔξ αὐτῆς ἅμα κοσμουμένην καὶ τρεφομένην.

Πλούταρχος, Περικλῆς 12.4

Γλωσσικά σχόλια

<p>δεῖ δὲ τῆς πόλεως κατεσκευασμένης ἰκανῶς τοῖς ἀναγκαίοις πρὸς τὸν πόλεμον εἰς ταῦτα τὴν εὐπορίαν τρέπειν αὐτῆς ἀφ' ᾧ δόξα μὲν γενομένων αἰδίοις εὐπορία δὲ γινομένων ἐτοίμη παρέσται (οριστ. μέλλ. ρ. πάρεμι) παντοδαπῆς ἐργασίας φανείσης καὶ ποικίλων χειρῶν αἷ πᾶσαν μὲν τέχνην ἐγείρουσαι πᾶσαν δὲ χεῖρα κινουῖσαι ἔξ αὐτῆς ἅμα κοσμουμένην καὶ τρεφομένην</p>	<p>πρέπει η πόλη, αφού ετοίμασε σε ικανοποιητικό βαθμό τα απαραίτητα για τον πόλεμο, σε αυτά τα έργα να διοχετεύσει την ευπορία της (τον πλούτο της) τα οποία, αν γίνουν, θα χαρίσουν δόξα αθάνατη ενώ όσο θα γίνονται θα υπάρχει πραγματική ευημερία (πλούτος) αφού θα απαιτηθεί κάθε είδους εργασία και θα παραστεί κάθε είδους ανάγκη οι οποίες δραστηριοποιώντας κάθε επαγγελματία και κινητοποιώντας (δίνοντας απασχόληση σε) όλα τα χέρια και ταυτόχρονα να αναπτύσσεται και να συντηρείται από μόνη της</p>
---	--

Δεύτερο παράλληλο κείμενο

Ο Ισοκράτης στον λόγο του *Περί ειρήνης* προτρέπει τους Αθηναίους να εγκαταλείψουν την επεκτατική πολιτική και να περιοριστούν στα όρια του δικού τους κράτους. Ζώντας ειρηνικά και χωρίς πολέμους, οι Αθηναίοι θα γίνονται διαρκώς πλουσιότεροι, αφού θα έχουν απαλλαγεί από τις εισφορές για τον πόλεμο και θα αναπτυχθεί το εμπόριο.

Ἦν δὲ τὴν εἰρήνην ποιησόμεθα καὶ τοιούτους ἡμᾶς αὐτοὺς παράσχωμεν οἷους αἱ κοιναὶ συνθήκαι προστάττουσιν, μετὰ πολλῆς μὲν ἀσφαλείας τὴν πόλιν οἰκήσομεν, ἀπαλλαγέντες πολέμων καὶ κινδύνων καὶ ταραχῆς εἰς ἣν

νῦν πρὸς ἀλλήλους καθέσταμεν, καθ' ἑκάστην δὲ τὴν ἡμέραν πρὸς εὐπορίαν ἐπιδώσομεν, ἀναπεπαυμένοι μὲν τῶν εἰσφορῶν καὶ τῶν τριηραρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν περὶ τὸν πόλεμον λειτουργιῶν, ἀδεῶς δὲ γεωργοῦντες καὶ τὴν θάλατταν πλέοντες καὶ ταῖς ἄλλαις ἐργασίαις ἐπιχειροῦντες αἱ νῦν διὰ τὸν πόλεμον ἐκλελοίπασιν. Ὀψόμεθα δὲ τὴν πόλιν διπλασίας μὲν ἢ νῦν τὰς προσόδους λαμβάνουσαν, μεστήν δὲ γιγνομένην ἐμπορῶν καὶ ξένων καὶ μετοίκων ὧν νῦν ἐρήμη καθέστηκεν.

Ἰσοκράτης, *Περὶ εἰρήνης* 20-21

Γλωσσικά σχόλια

ἦν δὲ τὴν εἰρήνην ποιησώμεθα	αν κάνουμε ειρήνη
καὶ τοιούτους ἡμᾶς αὐτοὺς παράσχωμεν	καὶ αν ἔχουμε τέτοια συμπεριφορὰ
οἷους αἱ κοιναὶ συνθήκαι προστάττουσιν	ὅπως ορίζουν οἱ κοινές συνθήκες (αναφέρεται σε ὅσα εἶχαν οριστεῖ με τὴν Ανταλκίδεια Εἰρήνη που εἶχε συναφθεῖ το 387 π.Χ.)
εἷς ἦν νῦν πρὸς ἀλλήλους καθέσταμεν	στην οποία (κοινωνική αναταραχὴ) ἔχουμε περιέλθει τῶρα
πρὸς εὐπορίαν ἐπιδώσομεν	θα αυξάνουμε τον πλούτο
ἀδεῶς	χωρὶς φόβο
αἱ... ἐκλελοίπασιν	οἱ οποίες ἔχουν εκλείψει
ὀψόμεθα	θα δοῦμε
διπλασίας μὲν ἢ νῦν τὰς προσόδους λαμβάνουσαν	να ἔχει διπλάσια ἔσοδα ἀπὸ ὅσα εἰσπράττει τῶρα
μεστήν δὲ γιγνομένην	καὶ να εἶναι γεμάτη ἀπὸ
ὧν νῦν ἐρήμη καθέστηκεν (οριστ. παρακ. ρ. καθίσταμαι)	ἀπὸ τους οποίους τῶρα ἔχει ερημώσει

Ερωτήσεις

1. Με βάση το πρώτο παράλληλο κείμενο, πώς μπορεί η Αθήνα να αυτοσυντηρηθεῖ κατά τον Περικλή;
2. Σύμφωνα με τον Ισοκράτη, πώς μπορεί η Αθήνα να διπλασιάσει τα ἔσοδά της;
3. Ποιος εἶναι, κατά τη γνώμη σας, ο κοινός θεματικός ἀξονας που εντοπίζεται ἀνάμεσα στα παραπάνω ἀποσπάσματα καὶ στο κείμενο της Ενότητας;

Ενότητα 6

Στο παρακάτω ἀπόσπασμα ο Μαντίθεος, γνωρίζοντας ὅτι ψέγεται για τα αριστοκρατικά του φρονήματα, ὅσο καὶ για τὴν εικόνα του, προσπαθεῖ να πείσει ὅτι δεν πρέπει να κρίνεται κανεὶς με βάση τὴν ἐξωτερική του ἐμφάνιση ἀλλὰ με βάση τα ἔργα του. Η ἐξωτερική ἐμφάνιση ἀποτελεῖ ἀπατηλὸ κριτήριον, ἀντίθετα τα ἔργα ἀναδεικνύουν τὴν πραγματικὴ φύση των ἀνθρώπων.

Καίτοι χρὴ τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾶ, διὰ τοῦτο μισεῖν· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ἰδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἀπαντες ὑμεῖς ὠφελείσθε. Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθα ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

Λυσίας, *ὑπὲρ Μαντιθέου* 18-19

Γλωσσικά σχόλια

τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους	ὄσους πολιτεύονται με φιλοτιμία καὶ σεμνότητα
εἴ τις κομᾶ (ϑ. κομάω, κομῶ)	αν κάποιος ἀφήνει μακριὰ κόμη, αν ἔχει μακριὰ μαλλιά
τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων	που θέλουν να κινδυνεύουν (στη μάχη), να ἀγωνίζονται

ἀπ' ὄψεως
μικρὸν διαλεγόμενοι
κοσμίως ἀμπεχόμενοι

ἔτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες
εἰσιν εἰργασμένοι

από την εξωτερική εμφάνιση
αν και μιλούν λίγο, σεμνά
αν και ντύνονται ευπρεπώς (ἀμπέχω = περιβάλλω, κα-
λύπτω, ντύνω)
άλλοι όμως που τα παραμελούν αυτά
έχουν κάνει, έχουν προσφέρει

Ερωτήσεις

1. Πώς πρέπει να κρίνουν οι άνθρωποι τους άλλους, κατά τη γνώμη του Μαντιθέου;
2. Ποια αναλογία μπορείτε να διακρίνετε ανάμεσα στο παραπάνω κείμενο και σε αυτό της Ενότητας;

Ενότητα 7

Ο Πλούταρχος, ο οποίος συνέγραψε τη βιογραφία του Αλεξάνδρου, παραθέτει δύο εκδοχές σχετικά με τη λύση του γόρδιου δεσμού.

Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ φασί, τῶν δεσμῶν τυφλὰς ἐχόντων τὰς ἀρχὰς καὶ δι' ἀλλήλων πολλάκις σχολιοῖς ἐλιγμοῖς ὑποφερομένων, τὸν Ἀλέξανδρον ἀμηχανοῦντα λῦσαι, διατεμεῖν τῇ μαχαίρᾳ τὸ σῆμα, καὶ πολλὰς ἐξ αὐτοῦ κοπέ-
ντος ἀρχὰς φανῆναι. Ἀριστόβουλος δὲ καὶ πάνυ λέγει ῥαδίαν αὐτῷ γενέσθαι τὴν λύσιν, ἐξελόντι τοῦ ῥυμοῦ τὸν ἔστορα καλούμενον, ᾧ συνέιχετο τὸ ζυγὸδεσμον, εἴθ' οὕτως ὑφελκύσαντι τὸν ζυγόν.

Πλούταρχος, Ἀλέξανδρος 18.3-4

Γλωσσικά σχόλια

φασί
τῶν δεσμῶν τυφλὰς ἐχόντων τὰς ἀρχὰς
δι' ἀλλήλων πολλάκις σχολιοῖς ἐλιγμοῖς ὑποφερομένων
ἀμηχανοῦντα λῦσαι

τὸ σῆμα
πάνυ
ῥαδίαν
ἐξελόντι (μτχ. αορ. β' ρ. ἐξαιρέω, ἐξαιρῶ) τοῦ ῥυμοῦ
τὸν ἔστορα
ᾧ συνέιχετο τὸ ζυγὸδεσμον

εἴθ' οὕτως
ὑφελκύσαντι τὸν ζυγόν

ισχυρίζονται, λένε
επειδή δε φαίνονταν οι άκρες των σχοινηών
επειδή είχαν δεθεί με αλλεπάλληλους κόμπους
επειδή δεν ήξερε να τον λύσει (ή ἀμηχανία: έλλειψη μέ-
σων ή πόρων)
ο δεσμός
πολύ
εύκολη
αφού αφάιρεσε από τον άξονα (το τιμόνι) της άμαξας
τον πάσσαλο
με τον οποίο συγκρατιόταν το ζυγόδεσμο (δηλ. ο μιάντας
που συνδέει τον ζυγό, το ξύλο σε σχήμα σταυρού που
βρίσκεται στο άκρο του τιμονιού, με τον ρυμό, το τιμόνι)
έπειτα, λοιπόν
αφού έσυρε μακριά τον ζυγό

Ερώτηση

Ποιες εκδοχές καταγράφει ο Πλούταρχος σχετικά με τη λύση του γόρδιου δεσμού και ποια συμφωνεί με την άποψη του Αρριανού, όπως παρουσιάζεται στο κείμενο της Ενότητας;

Ενότητα 8

Πρώτο παράλληλο κείμενο

Ο Λουκιανός στο έργο του *Περί παρασίτου* πραγματεύεται τον τύπο του παράσιτου, του ανθρώπου δηλαδή που προσκολλάται σε κάποιον πλούσιο, για να εξασφαλίσει το καθημερινό φαγητό του. Σε αυτό το έργο ο πα-
ράσιτος Σίμων προσπαθεί να αποδείξει ότι η παρασιτική είναι τέχνη, και μάλιστα ανώτερη από τη ρητορική και τη φιλοσοφία. Στο παρακάτω απόσπασμα εκφράζει την άποψη ότι οι παράσιτοι περιφρονούν τα χρήματα.

Καὶ ὁ μὲν παράσιτος οὕτως ἔχει πρὸς ἀργύριον ὡς οὐκ ἂν τις οὐδὲ πρὸς τὰς ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδας ἀμελῶς ἔχοι, καὶ οὐδὲν αὐτῷ δοκεῖ διαφέρειν τὸ χρυσίον τοῦ πυρός.

Λουκιανός, *Περὶ παρασίτου, ὅτι τέχνη ἢ παρασιτική* 52

Γλωσσικά σχόλια

οὕτως ἔχει πρὸς ἀργύριον ὡς οὐκ ἂν τις οὐδὲ πρὸς
τὰς ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδας ἀμελῶς ἔχοι
οὐδὲν αὐτῷ δοκεῖ διαφέρειν τὸ χρυσίον τοῦ πυρός

κρατά απέναντι στα χρήματα την ίδια στάση με κάποιον που θα αδιαφορούσε για τα χαλίκια του γιαλού σε τίποτε δε διαφέρει γι' αυτόν το χρυσάφι από τα κάρβουνα

Δεύτερο παράλληλο κείμενο

Στον παρακάτω μύθο ο Αίσωπος περιγράφει τι έπαθε ο λύκος που κακολογούσε την αλεπού στο λιοντάρι.

Λέων γηράσας ἐνόσει κατακεκλιμένος ἐν ἄντρῳ. Παρῆσαν δ' ἐπισκεψόμενα τὸν βασιλέα πλὴν ἀλώπεκος τᾶλλα τῶν ζώων. Ὁ τοίνυν λύκος λαβόμενος εὐκαιρίας κατηγόρει παρὰ τῷ λέοντι τῆς ἀλώπεκος ἅτε δὴ παρ' οὐδὲν τιθεμένης τὸν πάντων αὐτῶν κρατοῦντα καὶ διὰ ταῦτα μηδ' εἰς ἐπίσκεψιν ἀφιγμένης. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ παρῆν καὶ ἡ ἀλώπηξ καὶ τῶν τελευταίων ἠχροάσατο τοῦ λύκου ῥημάτων. Ὁ μὲν οὖν λέων κατ' αὐτῆς ἐβρυχᾶτο. Ἡ δ' ἀπολογίας καιρὸν αἰτήσασα· καὶ τίς, ἔφη, τῶν συνελθόντων τοσοῦτον ὠφέλησέν σε, ὅσον ἐγὼ πανταχόσε περινοστήσασα καὶ θεραπείαν ὑπὲρ σου παρ' ἰατρῶν ζητήσασα καὶ μαθοῦσα; Τοῦ δὲ λέοντος εὐθύς τὴν θεραπείαν εἰπεῖν κελεύσαντος ἐκείνη φησὶν· εἰ λύκον ζῶντα ἐκδείρας τὴν αὐτοῦ δορὰν θεριμὴν ἀμφιέση. Καὶ τοῦ λύκου κειμένου ἡ ἀλώπηξ γελῶσα εἶπεν· οὕτως οὐ χρὴ τὸν δεσπότην πρὸς δυσμένειαν παρακινεῖν ἀλλὰ πρὸς εὐμένειαν. Ὁ μῦθος δηλοῖ, ὅτι ὁ καθ' ἑτέρου μηχανώμενος καθ' ἑαυτοῦ τὴν πάγην περιτρέπει.

Μύθος του Αἰσώπου

Γλωσσικά σχόλια

ἐνόσει κατακεκλιμένος ἐν ἄντρῳ
παρῆσαν δ' ἐπισκεψόμενα τὸν βασιλέα
πλὴν ἀλώπεκος
τοίνυν
παρὰ τῷ λέοντι
ἅτε δὴ παρ' οὐδὲν τιθεμένης τὸν πάντων αὐτῶν κρατοῦντα
καὶ διὰ ταῦτα μηδ' εἰς ἐπίσκεψιν ἀφιγμένης
ἐν τοσοῦτῳ δὲ παρῆν
ἠχροάσατο (οριστ. αορ. ρ. ἀχροάομαι, ἀχροῶμαι)
τῶν τελευταίων ῥημάτων
κατ' αὐτῆς
ἀπολογίας καιρὸν αἰτήσασα
ἔφη
τῶν συνελθόντων
πανταχόσε περινοστήσασα (μτχ. αορ.
ρ. περινοστέω, περινοστώ)
κελεύσαντος
φησὶν
ἐκδείρας
τὴν αὐτοῦ δορὰν
εἰ... ἀμφιέση (ρ. ἀμφιέννυμαι)
δηλοῖ
ὁ καθ' ἑτέρου μηχανώμενος καθ' ἑαυτοῦ
τὴν πάγην περιτρέπει

κειτόταν ἀρρωστος σε σπηλιά
εἶχαν πάει να δουν τον βασιλιά
εκτός από την αλεπού
λοιπόν
στο λιοντάρι
επειδή τάχα δε δίνει δεκάρα για τον βασιλιά όλων των ζώων
και γι' αυτό ούτε καν τον επισκέφθηκε πάνω στην ώρα εμφανίστηκε
άκουσε
τα τελευταία λόγια
εναντίον της
αφού ζήτησε την ευκαιρία να απολογηθεί
εἶπε
από αυτούς που μαζεύτηκαν που πήγα σε όλα τα μέρη
αφού διέταξε
λέει
αφού γδάρεις
το δέρμα του, το τομάρι του
αν φορέσεις
δηλώνει, φανερώνει, διδάσκει
ὅποιος σχεδιάζει κακά εναντίον άλλου πέφτει ο ίδιος στην παγίδα

Ερωτήσεις

1. Ποια χαρακτηριστικά έχει ο παράσιτος σύμφωνα με το πρώτο απόσπασμα;
2. Ποια παγίδα έστησε ο λύκος στην αλεπού στον μύθο του Αισώπου και ποια κατάληξη είχε ο λύκος;
3. Ποια, κατά τη γνώμη σας, είναι τα κοινά σημεία ανάμεσα στο κείμενο της Ενότητας και το δεύτερο παράλληλο κείμενο;

Ενότητα 9

Στο παρακάτω απόσπασμα αποτυπώνεται η αξία της υστεροφημίας για τους πεσόντες στο πεδίο της μάχης.

Και γάρ τοι ἀγήρατοι μὲν αὐτῶν αἱ μνήμαι, ζηλωταὶ δὲ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἱ τιμαί· οἳ πενθοῦνται μὲν διὰ τὴν φύσιν ὡς θνητοί, ὑμνοῦνται δὲ ὡς ἀθάνατοι διὰ τὴν ἀρετὴν. Καὶ γάρ τοι θάπτονται δημοσίᾳ, καὶ ἀγῶνες τίθενται ἐπ' αὐτοῖς ῥώμης καὶ σοφίας καὶ πλούτου, ὡς ἀξιόους ὄντας τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τετελευτηκότας ταῖς αὐταῖς τιμαῖς καὶ τοὺς ἀθανάτους τιμᾶσθαι. Ἐγὼ μὲν οὖν αὐτοὺς καὶ μακαρίζω τοῦ θανάτου καὶ ζηλῶ [...]

Λυσίας, Ἐπιτάφιος 79-81

Γλωσσικά σχόλια

τοι	βέβαια, λοιπόν
ἀγήρατοι	αγέραστες, αθάνατες
ζηλωταὶ	αξιοθαύμαστες, αξιοζήλευτες
ὡς ἀξιόους ὄντας τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τετελευτηκότας (μτχ. παρακ. ρ. τελευτάω, -ῶ)	επειδή το αξίζουν αυτοί που έχουν σκοτωθεί στον πόλεμο
ταῖς αὐταῖς τιμαῖς καὶ τοὺς ἀθανάτους τιμᾶσθαι	να τιμώνται με τις ίδιες τιμές που τιμούνται και οι αθάνατοι (θεοί)
μακαρίζω	θεωρῶ κάποιον ευτυχῆ

Ερώτηση

Τι κερδίζουν όσοι πέφτουν ηρωικά στο πεδίο της μάχης, σύμφωνα με το παραπάνω απόσπασμα;

Ενότητα 10**Πρώτο παράλληλο κείμενο**

Στο παρακάτω απόσπασμα αναφέρονται οι αναγκαίες προϋποθέσεις ώστε να υπάρξει πραγματική φιλία μεταξύ δύο ανθρώπων.

Ἄλλ' ἢ φιλία στάσιμόν τι ζητεῖ καὶ βέβαιον ἦθος καὶ ἀμετάπτωτον ἐν μιᾷ χώρᾳ καὶ συνηθείᾳ· διὸ καὶ σπάνιον καὶ δυσεύρετόν ἐστι φίλος βέβαιος.

Πλούταρχος, Περὶ πολυφιλίας 97b 6-9

Γλωσσικά σχόλια

στάσιμον	σταθερό
βέβαιον	αμετακίνητο, σίγουρο
ἦθος	χαρακτήρας
ἀμετάπτωτον	αμετάβλητο
ἐν μιᾷ χώρᾳ καὶ συνηθείᾳ	στην ίδια θέση και στην ίδια στενή σχέση

Δεύτερο παράλληλο κείμενο

Στο παρακάτω απόσπασμα εξετάζεται αν ένας ευτυχισμένος και αυτάρκης άνθρωπος έχει ανάγκη από φίλους ή όχι.

Ἀμφισβητεῖται δὲ καὶ περὶ τὸν εὐδαίμονα, εἰ δεήσεται φίλων ἢ μὴ. Οὐθὲν γὰρ φασὶ δεῖν φίλων τοῖς μακαρίοις καὶ αυτάρκειν· ὑπάρχειν γὰρ αὐτοῖς τὰγαθὰ· αυτάρκεις οὖν ὄντας οὐδενὸς προσδεῖσθαι, τὸν δὲ φίλον, ἕτερον αὐτὸν ὄντα, πορίζειν ἅ δι' αὐτοῦ ἀδυνατεῖ.

Ἀριστοτέλης, *Ἠθικὰ Νικομάχεια* 1169b

Γλωσσικά σχόλια

ἀμφισβητεῖται	υπάρχει διαφωνία
περὶ τὸν εὐδαίμονα	σχετικά με τον ευτυχισμένο
εἰ δεήσεται	αν έχει ανάγκη, χρειάζεται
οὐθὲν γὰρ φασὶ δεῖν φίλων τοῖς μακαρίοις καὶ αυτάρκειν	ισχυρίζονται δηλαδή κάποιιοι ότι δε χρειάζονται φίλους οι ευτυχισμένοι και οι αυτάρχεις
αυτάρκεις οὖν ὄντας	επειδή, λοιπόν, είναι αυτάρχεις
οὐδενὸς προσδεῖσθαι	δε χρειάζονται κανέναν
ἕτερον αὐτὸν ὄντα	επειδή είναι διαφορετικό άτομο
πορίζειν ἅ δι' αὐτοῦ ἀδυνατεῖ	εξασφαλίζει αυτά τα οποία ο καθένας μόνος του δεν μπορεί να προμηθευτεί

Τρίτο παράλληλο κείμενο

Σε αυτό το απόσπασμα εκφράζεται η άποψη ότι η φιλία είναι αναγκαία στη ζωή του ανθρώπου και σαφώς προτιμότερη από όλα τα αγαθά.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ φιλίας ἔποιτ' ἂν διελθεῖν· ἔστι γὰρ ἀρετὴ τις ἢ μετ' ἀρετῆς, ἔτι δ' ἀναγκαιότατον εἰς τὸν βίον. Ἄνευ γὰρ φίλων οὐδεὶς ἔλοιτ' ἂν ζῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ πάντα· καὶ γὰρ πλουτοῦσι καὶ ἀρχὰς καὶ δυναστείας κεκτημένοις δοκεῖ φίλων μάλιστ' εἶναι χρεῖα.

Ἀριστοτέλης, *Ἠθικὰ Νικομάχεια* 1155a

Γλωσσικά σχόλια

ἔποιτ' ἂν (δυν. ενκτ. ενεστ. ρ. ἔπομαι) διελθεῖν	θα μπορούσαμε στη συνέχεια να συζητήσουμε
ἔστι γὰρ ἀρετὴ τις ἢ μετ' ἀρετῆς	γιατί (η φιλία) είναι είδος αρετής ή συνυφασμένη με αυτή
οὐδεὶς ἔλοιτ' ἂν (δυν. ενκτ. αορ. β' ρ. αἰρέομαι, -οῦμαι) ζῆν	κανείς δε θα προτιμούσε να ζει
ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ πάντα	ακόμα κι αν κατέχει όλα τα υπόλοιπα αγαθά
καὶ γὰρ πλουτοῦσι καὶ ἀρχὰς καὶ δυναστείας	γιατί και οι πλούσιοι και αυτοί που έχουν αποκτήσει
κεκτημένοις δοκεῖ φίλων μάλιστ' εἶναι χρεῖα	αξιώματα και εξουσία θεωρούν ότι είναι πάρα πολύ μεγάλη ανάγκη να έχουν φίλους

Ερωτήσεις

1. Κάτω από ποιες προϋποθέσεις μπορεί να ανθήσει μια σωστή φιλία, σύμφωνα με το πρώτο απόσπασμα;
2. Να σχολιάσετε την πρώτη περίοδο του δεύτερου παράλληλου κειμένου και να διατυπώσετε την προσωπική σας γνώμη.
3. Πώς δικαιολογεί ο Αριστοτέλης (βλ. τρίτο παράλληλο κείμενο) την άποψη ότι η φιλία είναι *αναγκαιότατον εις τὸν βίον*;
4. Να εντοπίσετε κοινά θεματικά στοιχεία στο κείμενο της Ενότητας και στα παράλληλα κείμενα.

Ενότητα 11

Στο παρακάτω απόσπασμα ο Πλούταρχος περιγράφει πόσο δύσκολο ήταν να χαλιναγωγήσει κάποιος ένα άλογο άγριο σαν τον Βουκεφάλα. Ο μόνος που τα κατάφερε ήταν ο Αλέξανδρος, γεμίζοντας έτσι χαρά και υπερηφάνεια τον πατέρα του Φίλιππο.

Προσδραμών (Ἀλέξανδρος) τῷ ἵππῳ καὶ παραλαβὼν τὴν ἡνίαν, ἐπέστρεψε πρὸς τὸν ἥλιον, ὡς ἔοικεν ἐννοήσας ὅτι τὴν σκιὰν προπίπτουσιν καὶ σαλευομένην ὀρῶν πρὸ αὐτοῦ διαταράττειτο. [...] Ὡς δ' ἑώρα τὸν ἵππον ἀφεικότα τὴν ἀπειλήν, ὀργῶντα δὲ πρὸς τὸν δρόμον, ἀφείξ ἐδίωκεν, ἤδη φωνῇ θραυστέρα καὶ ποδὸς κρούσει χρώμενος. Τῶν δὲ περὶ τὸν Φίλιππον ἦν ἀγωνία καὶ σιγὴ τὸ πρῶτον· ὡς δὲ κάμψας ὑπέστρεψεν ὀρθῶς σοβαρὸς καὶ γεγηθῶς, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀνηλάλαξαν, ὁ δὲ πατὴρ καὶ δακρυῦσαι τι λέγεται πρὸς τὴν χαρὰν, καὶ καταβάντος αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν φιλήσας, ὦ παῖ, φάναι, ζήτει σεαυτῷ βασιλείαν ἴσην· Μακεδονία γάρ σ' οὐ χωρεῖ.

Πλούταρχος, Ἀλέξανδρος 6.5-8

Γλωσσικά σχόλια

προσδραμών (μτχ. αορ. β' ρ. προστρέχω)	αφού έτρεξε προς
τὴν ἡνίαν	το χαλινάρι
ἐπέστρεψε πρὸς τὸν ἥλιον	γύρισε προς τον ήλιο
ὡς ἔοικεν ἐννοήσας	αφού αντιλήφθηκε, καθώς φαίνεται
ὅτι τὴν σκιὰν προπίπτουσιν καὶ σαλευομένην ὀρῶν πρὸ αὐτοῦ διαταράττειτο	ότι (το άλογο) ταραζόταν, επειδή έβλεπε μπροστά του τη σκιά που έπεφτε και κινούνταν
ἀφεικότα (μτχ. παρ. ρ. ἀφίημι) τὴν ἀπειλήν	να έχει απαλλαγθει από την απειλή
ὀργῶντα δὲ	και να ορμά
ἀφείξ (μτχ. αορ. ρ. ἀφίημι)	αφού το άφησε
φωνῇ θραυστέρα καὶ ποδὸς κρούσει χρώμενος	φωνάζοντας αποφασιστικά και χτυπώντας το πόδι
οἱ δὲ περὶ τὸν Φίλιππον	αυτοί που ήταν με τον Φίλιππο
ὡς δὲ κάμψας ὑπέστρεψεν ὀρθῶς	όταν όμως πήρε στροφή και επέστρεψε όρθιος πάνω στο άλογο
σοβαρὸς καὶ γεγηθῶς	περήφανος (με θριαμβευτικό ύφος) και χαρούμενος
ἀνηλάλαξαν (οριστ. αορ. ρ. ἀναλαλάζω)	κραύγασαν δυνατά
φάναι (απαρ. ενεστ. ρ. φημί)	ότι είπε
σεαυτῷ	για τον εαυτό σου

Ερωτήσεις

1. Πώς κατάφερε ο Αλέξανδρος να δαμάσει τον Βουκεφάλα, σύμφωνα με το παραπάνω απόσπασμα; Πώς θα χαρακτηρίζατε τον Αλέξανδρο με βάση όσα διαβάσατε;
2. Ποια συμβουλή έδωσε ο Φίλιππος στον γιο του; Την ακολούθησε ο Αλέξανδρος;

Ενότητα 12

Πρώτο παράλληλο κείμενο

Στο παρακάτω απόσπασμα ο Στράβων παραθέτει το σχόλιο του Ποσειδωνίου (φιλόσοφος του 2ου/1ου αιώνα π.Χ. από την Απάμεια της Συρίας) σχετικά με την Ατλαντίδα.

Πρὸς δὲ καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος εὖ παρατίθησιν, ὅτι ἐνδέχεται καὶ μὴ πλάσμα εἶναι τὸ περὶ τῆς νήσου τῆς Ἀτλαντίδος, περὶ ἧς ἐκεῖνος ἱστορῆσαι Σόλωνά φησι πεπυσμένον παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, ὡς ὑπάρχουσά ποτε ἀφανισθεῖν, τὸ μέγεθος οὐκ ἐλάττων ἡπείρου.

Στράβων, Γεωγραφικά 2.3.6

Γλωσσικά σχόλια

πρὸς δὲ καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος εὖ παρατίθησιν	σε σχέση με αυτό ορθῶς παραθέτει και την εκδοχή του Πλάτωνα
πλάσμα	πλαστή ιστορία
περὶ ἧς	για την οποία
φησί	ισχυρίζεται
πεπυσμένον (μτχ. παρακ. ρ. πυνθάνομαι)	αφού την είχε πληροφορηθεί
ὡς ὑπάρχουσά ποτε ἀφανισθεῖν	ὅτι, ενώ υπήρχε κάποτε, εξαφανίστηκε
τὸ μέγεθος οὐκ ἐλάττων ἡπείρου	στο μέγεθος ὄχι μικρότερη από ἡπειρο

Δεύτερο παράλληλο κείμενο

Στο παρακάτω απόσπασμα γίνεται αναφορά στον πόλεμο που είχε διεξαχθεί πολύ παλιά ανάμεσα σε εκείνους που κατοικούσαν έξω από τις Ηράκλειες στήλες και εκείνους που κατοικούσαν εντός. Στον πόλεμο αυτόν έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο οι βασιλιάδες της νήσου Ατλαντίδας.

Πάντων δὴ πρῶτον μνησθῶμεν ὅτι τὸ κεφάλαιον ἦν ἑνακισχίλια ἔτη, ἀφ' οὗ γεγωνῶς ἐμηνύθη πόλεμος τοῖς θ' ὑπὲρ Ἡρακλείας στήλας ἔξω κατοικοῦσιν καὶ τοῖς ἐντὸς πᾶσιν· ὃν δεῖ νῦν διαπεραίνειν. Τῶν μὲν οὖν ἦδε ἡ πόλις ἄρξασα καὶ πάντα τὸν πόλεμον διαπολεμήσασα ἐλέγετο, τῶν δ' οἱ τῆς Ἀτλαντίδος νήσου βασιλῆς, ἦν δὴ Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζω νῆσον οὐσαν ἔφαμεν εἶναι ποτε, νῦν δὲ ὑπὸ σεισμῶν δῦσαν ἄπορον πηλὸν τοῖς ἐνθὲνδε ἐκπλέουσιν ἐπὶ τὸ πᾶν πέλαγος, ὥστε μηκέτι πορεύεσθαι, κωλυτὴν παρασχεῖν.

Πλάτων, Κριτίας 108e-109a

Γλωσσικά σχόλια

πάντων δὴ πρῶτον μνησθῶμεν (υποτ. παθ. αορ. α' ρ. μιμησσομαι) ὅτι τὸ κεφάλαιον ἦν ἑνακισχίλια ἔτη ἀφ' οὗ γεγονῶς ἐμηνύθη πόλεμος ὃν δεῖ νῦν διαπεραίνειν τῶν μὲν οὖν ἤδε ἡ πόλις ἄρξασα καὶ πάντα τὸν πόλεμον διαπολεμήσασα ἐλέγετο τῶν δ' οἱ τῆς Ἀτλαντίδος νήσου βασιλῆς ἦν δὴ Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζω νῆσον οὖσαν ἔφαμεν εἶναι ποτε ὑπὸ σεισμῶν δῦσαν ἄπορον πηλὸν τοῖς ἐνθένδε ἐκπλέουσιν ἐπὶ τὸ πᾶν πέλαγος, ὥστε μηκέτι πορεύεσθαι, καλυτὴν παρασχεῖν	πρῶτα ἀπ' ὅλα βέβαια ας θυμηθούμε ὅτι πέρασαν συνολικά εννέα χιλιάδες χρόνια ἀπὸ τότε που κηρύχθηκε πόλεμος τον πόλεμο αυτόν πρέπει να τον αφηγηθῶ μέχρι τέλους λεγόταν ὅτι την αρχηγία ὅσων κατοικοῦσαν μέσα ἀπὸ τις Ηράκλειες στήλες την εἶχε αὐτὴ ἐδῶ ἡ πόλις (δηλ. ἡ Αθήνα) μέχρι το τέλος του πολέμου ἐνῶ των ἄλλων αρχηγῶν ἦταν οἱ βασιλιάδες τῆς Ατλα- ντίδας ἡ οποία, εἶπαμε, ἦταν κάποτε νησί πιο μεγάλο ἀπὸ τῆ Λιβύη καὶ τὴν Ἀσία ἀφοῦ βυθίστηκε μετὰ ἀπὸ σεισμοῦς ἀφησε λάσπη που ἐμποδίζει αὐτοῦς που ἀποπλέουν ἀπὸ ἐδῶ, με ἀποτέλεσμα να μην μποροῦν να προχω- ρήσουν πρὸς τὸ ἀνοιχτὸ πέλαγος / πρὸς τὸν ὠκεανό
--	---

Ερωτήσεις

1. Συμφωνεῖ ὁ Ποσειδῶνιος με τὴν ἀποψη τοῦ Πλάτωνα γιὰ τὴν Ἀτλαντίδα, ὅπως αὐτὴ ἐκφράζεται στο κείμε-
νο τῆς Ἐνότητος;
2. Ποια ἐπιπλέον στοιχεῖα παρέχει τὸ δεύτερο ἀπόσπασμα σε σχέση με τὸ κείμενο τῆς Ἐνότητος;

Ἐνότητα 13

Στον λόγο τοῦ Ἰσοκράτη *Πρὸς Δημόνικον* –που θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς φιλολόγους νόθος– βρισκόμε ποικίλες συμβουλές γιὰ τὸ πῶς πρέπει να ζεῖ ὁ ἄνθρωπος. Στὸ συγκεκριμένο ἀπόσπασμα ὁ συγγραφεὴς συμβουλεύει τὸν Δημόνικο γιὰ τὰ κριτήρια με τὰ ὁποῖα πρέπει να ἀξιολογεῖ τοὺς πραγματικὸς φίλους.

Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἔκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνους κοινωνίας· τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ βασανίζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγιγνώσκομεν. Οὕτως ἄριστα χρήσει τοῖς φίλοις, ἐὰν μὴ προσμένῃς τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελτος αὐτοῖς ἐν τοῖς καιροῖς βοηθῆς.

Ἰσοκράτης, *Πρὸς Δημόνικον* 25-26

Γλωσσικά σχόλια

ἐκ τῆς ἐν τοῖς κινδύνους κοινωνίας ἐν τῷ πυρὶ βασανίζομεν διαγιγνώσκομεν χρήσει (οριστ. μέλλ. ρ. χρήομαι, χρῶμαι) τοῖς φίλοις τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις αὐτεπάγγελτος	ἀπὸ τῆ συμμετοχῆ στους κινδύνους στὴ φωτιά δοκιμάζομε διακρίνομε, διαπιστώνομε θα συμπεριφέρεσαι στους φίλους, θα ἀντιμετωπίζεις τὰ παρακάλια τους αὐθόρμητα, με δικὴ σου πρωτοβουλία
---	--

Ερωτήσεις

1. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του πραγματικού φίλου κατά τον Ισοκράτη;
2. Ποια από τα χαρακτηριστικά που περιγράφονται στο παραπάνω απόσπασμα απαντούν στο κείμενο της Ενότητας;

Ενότητα 14

Από τον παρακάτω μύθο μαθαίνουμε πώς οι λαγοί συμβιβάστηκαν με το πρόβλημα της δειλίας τους.

Λαγωοὶ καταγνόντες ἐαυτῶν δειλίαν ἔγνωσαν δεῖν ἑαυτοὺς κατακρημνίσαι. Παραγενομένων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τινα κρημνόν, ᾧ λίμνη ὑπέκειτο, οἱ ἐνταῦθα βάρραχοι ἀκούσαντες τῆς ποδοποφίας ἑαυτοὺς εἰς τὰ βάθη τῆς λίμνης ἐδίδοσαν. Εἷς δὲ τις τῶν λαγῶν θεασάμενος αὐτοὺς ἔφη πρὸς τοὺς ἑτέρους· ἀλλὰ μηκέτι ἑαυτοὺς κατακρημνίσωμεν ἰδοὺ γάρ, εὖρηται καὶ ἡμῶν δειλότερα ζῆα. Οὕτω καὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ τῶν ἄλλων συμφοραὶ τῶν ἰδίων δυστυχημάτων παραμυθίαί γίνονται.

Μύθος του Αισώπου

Γλωσσικά σχόλια

λαγωοί	οι λαγοί
καταγνόντες (μτχ. αορ. β' ρ. καταγιγνώσκω)	όταν ανακάλυψαν / συνειδητοποίησαν
ἔγνωσαν δεῖν	αποφάσισαν ότι έπρεπε
παραγενομένων δὲ αὐτῶν	όταν όμως αυτοί έφτασαν
ᾧ λίμνη ὑπέκειτο	κάτω από τον οποίο βρισκόταν μια λίμνη
ἐνταῦθα	εκεί
ἢ ποδοποφία	το ποδοβολητό
ἑαυτοὺς εἰς τὰ βάθη τῆς λίμνης ἐδίδοσαν	κρύφτηκαν στα βάθη της λίμνης
εἷς	ένας
θεασάμενος	όταν είδε
ἔφη πρὸς τοὺς ἑτέρους	είπε στους άλλους
μηκέτι ἑαυτοὺς κατακρημνίσωμεν	ας μην γκρεμιστούμε τώρα πια
ἰδοὺ γάρ	γιατί να
εὖρηται (οριστ. παρακ. ρ. εὐρίσκομαι)	έχουν βρεθεί
τῶν ἰδίων δυστυχημάτων	των δικών τους δυστυχιών
παραμυθίαί	παρηγοριές

Ερωτήσεις

1. Ποιο ήταν το πρόβλημα των λαγών και πώς κατάφεραν να το ξεπεράσουν;
2. Υπάρχουν, κατά τη γνώμη σας, κοινά στοιχεία ανάμεσα στο παραπάνω απόσπασμα και το κείμενο της Ενότητας;

Ενότητα 15

Πρώτο παράλληλο κείμενο

Στην αρχαία ελληνική μυθολογία, όταν κάποιος βρισκόταν σε δύσκολη θέση, ζητούσε από τους θεούς να μεταμορφωθεί. Ο μυθογράφος Παρθένιος αναφέρει τη μεταμόρφωση της Δάφνης στο ομώνυμο φυτό.

Ἀπόλλωνα δὲ Δάφνη ἐπ’ αὐτὴν ἰόντα προῦδομένη μάλα ἐρρωμένως ἔφευγεν. Ὡς δὲ συνεδιώκετο, παρὰ Διὸς αἰτεῖται ἕξ ἀνθρώπων ἀπαλλαγῆναι. Καὶ αὐτὴν φασὶ γενέσθαι τὸ δένδρον τὸ ἐπικληθὲν ἀπ’ ἐκείνης δάφνην.

Παρθένιος, *Ἐρωτικά Παθήματα* 15.4

Γλωσσικά σχόλια

ἐπ’ αὐτὴν ἰόντα προῦδομένη	επειδή είδε (τον Απόλλωνα) να κατευθύνεται προς το μέρος της
μάλα ἐρρωμένως	με μεγάλο σθένος
ὡς δὲ συνεδιώκετο	καθώς όμως καταδιωκόταν
ἀπαλλαγῆναι	να χαθεί, να εξαφανιστεί

Δεύτερο παράλληλο κείμενο

Ο Λατίνος ποιητής Οβίδιος στο έργο του *Μεταμορφώσεις* παρουσιάζει μια ιστορία όμοια με αυτήν του Λευκίππου. Ο Λύκτος ζούσε στην Κρήτη με τη γυναίκα του Τελέθουσα. Όταν αυτή έμεινε έγκυος, της ξεκαθάρισε ότι θα κρατούσαν το παιδί, μόνο αν ήταν αγόρι. Η γυναίκα, με την καθοδήγηση της θεάς Ίσιδας, αποφάσισε να κρατήσει το παιδί όποιο κι αν ήταν το φύλο του. Γέννησε τελικά κορίτσι και, για να το γλιτώσει από τον θάνατο, είπε ψέματα στον άντρα της ότι ήταν αγόρι και συνέχισε να το ανατρέφει και να το ντύνει σαν να ήταν αγόρι. Το όνομα του παιδιού ήταν Ίφισ. Μετά από πολλές περιπέτειες η θεά Ίσις μεταμόρφωσε το παιδί σε αγόρι. Παραθέτουμε αποσπάσματα από την έμμετρη ελληνική μετάφραση του ποιήματος.

Η εντολή του Λύκτου

Ἔστι ἐγγύς, ὡς λέγεται, τῶν τῆς Κνωσσοῦ ὀρίων, 1091
 οἷς ἀγχιτέρωμον τῆς Φαιστοῦ ἡ βασιλεία κεῖται,
 ἀνήρ τις Λύκτος τοῦνομα τὴν κατοικίαν εἶχεν,
 ὃς γένος καίπερ ἄσημον ἕξ ἐλευθέρων ἔλκων,
 τῆς γενετῆς μὲν μείζονα οὐκ ἐπεδείκνυ πλοῦτον,
 ἀλλ ὁμως βίον ἔντιμον καὶ ἀψεγῆ ἔβιον.
 Αὐτῷ, καθάπερ φέρεται, τῆς γυναικὸς κνούσης,
 καὶ τῶν ᾠδίνων τοῦ δεινοῦ ἐφρονηκός χρόνου,
 τοιούτοις ῥήμασιν αὐτῆς τὰς ἀκοάς ἐκπλήττει·
 δύο τινα καὶ βούλομαι καὶ εὔχομαί σοι, γύναι· 1100
 βραχὺν καὶ οὐ πολὺπονον τοῦ τοκετοῦ τὸν χρόνον,
 καὶ τέκνον ἄρσεν τὸν καρπὸν τῶν ἐλαφρῶν ᾠδίνων·

Γλωσσικά σχόλια

οἷς ἀγχιτέρωμον	κοντά / γειτονικά στα οποία
ὃς γένος καίπερ ἄσημον ἕξ ἐλευθέρων ἔλκων	ο οποίος, αν και η καταγωγή του ήταν άσημη, είχε γονείς ελεύθερους
τῆς γενετῆς	απ’ ότι επέτρεπε η καταγωγή του
τῶν ᾠδίνων τοῦ δεινοῦ ἐφρονηκός χρόνου	όταν έφτασε η δύσκολη ώρα των πόνων του τοκετού
τοιούτοις ῥήμασιν	με τέτοια λόγια
ἐκπλήττει	τρομάζει, τρομοκρατεί

Το τέχνασμα της Τελέθουσας

[...] Ὅτε δ' ἐπῆλθεν ὁ καιρὸς τῶν χαλεπῶν ᾠδίνων, 1150
 καὶ ἡ γαστήρ τοῦ αὔξοντος ἀνεκουφίσθη φόρτου,
 τῷ ἀγνοοῦντι μὲν πατρὶ θυγάτριόν τι ἔφνυ,
 ἀλλὰ ἡ μήτηρ κρούψασα τὸ τοῦ τεχθέντος γένος,
 πιστῇ τροφῷ τὸ νήπιον πρὸς τὸ τραφῆναι δίδει,
 καὶ τὸν ἀγνώτα σύζυγον κατασοφισαμένη,
 ἄρῳεν αὐτῷ παρίστησι τὸν τῆς κοιλίας γόνον.

Γλωσσικά σχόλια

τῶν χαλεπῶν	των δύσκολων
ἡ γαστήρ	η κοιλιά
ἔφνυ	γεννήθηκε
τὸ τοῦ τεχθέντος γένος	το φύλο του παιδιού
ἀγνώτα	που δε γνώριζε, που αγνοούσε
κατασοφισαμένη	αφού εξαπάτησε με τεχνάσματα

Η μεταμόρφωση του κοριτσιού σε αγόρι

[...] Οὐδ' ἡ λευκότης ἡ αὐτῇ ἐν τῷ προσώπῳ μένει· 1300
 καὶ σθένος προσλαμβάνουσιν αἱ τῶν μελῶν κινήσεις,
 καὶ θρασύτερα γίγνεται ἡ τοῦ προσώπου ὄψις,
 καὶ βαθμηδὸν βραχύτερον τὸ τῶν πλοκάμων μέτρον,
 ἀλλοία δέ τις δύναμις ἀρῳεωπῆ τὴν φύσιν,
 τὴν πρώτην διαδέχεται τῆς κορασίδος χάριν,
 καὶ ἄρῳην τέλος γίγνεσσι ἐκ γυναικός, ᾧ Ἴφι.

Ἵβιδιος, *Μεταμορφώσεις* στ. 1091-1102, 1150-1156, 1300-1306 (μτφρ. Α.Σ. Κάσδαγλης)

Γλωσσικά σχόλια

σθένος προσλαμβάνουσιν	αποκοτούν επιπλέον δύναμη
θρασύτερα	περισσότερο θαρραλέα, πιο τολμηρή
καὶ βαθμηδὸν βραχύτερον τὸ τῶν πλοκάμων μέτρον	καὶ βαθμιαία έγινε πιο κοντό το μήκος των μαλλιών
ἀλλοία	αλλιότικη, διαφορετική

Ερωτήσεις

1. Τι ζήτησε η Δάφνη από τον Δία στο πρώτο παράλληλο κείμενο και για ποιο λόγο; Υπάρχει, κατά τη γνώμη σας, κάποιο κοινό θεματικό μοτίβο ανάμεσα σε αυτό το απόσπασμα και το κείμενο της Ενότητας;
2. Ποια κοινά θεματικά μοτίβα διαπιστώνετε ότι υπάρχουν ανάμεσα στο κείμενο της Ενότητας και το δεύτερο παράλληλο κείμενο;

Ενότητα 16

Στο παρακάτω απόσπασμα ο Πλούταρχος περιγράφει τον ξεπεσμό του Διονυσίου του Νεότερου, τυράννου των Συρακουσών, και σχολιάζει τη μεταστροφή της τύχης του.

Τοῦ δὲ Διονυσίου καταπλεύσαντος εἰς Κόρινθον, οὐδεὶς ἦν Ἑλλήνων ὃς οὐχὶ θεάσασθαι καὶ προσειπεῖν ἐπόθησεν αὐτόν, ἀλλ' οἱ τε χαίροντες ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς διὰ μῖσος ἄσμενοι συνῆλθον, οἷον ἐρριμμένον ὑπὸ τῆς τύχης πατήσοντες, οἱ τε πρὸς τὴν μεταβολὴν τρεπόμενοι καὶ συμπαθοῦντες ἐθεῶντο πολλὴν ἐν ἀσθενέσι τοῖς ἀνθρωπίνοισι καὶ προδήλοισι τὴν τῶν ἀδήλων αἰτιῶν καὶ θεῶν δύναμιν. Οὐδὲν γὰρ οὔτε φύσεως ὃ τότε καιρὸς οὔτε τέχνης ὅσον ἐκεῖνο τύχης ἔργον ἐπεδείξατο, τὸν Σικελίας ὀλίγον ἔμπροσθεν τύραννον ἐν Κορίνθῳ διατρίβοντα περὶ τὸ ὄψοπώλιον, ἢ καθήμενον ἐν μυροπωλίῳ, πίνοντα κεκραμένον ἀπὸ τῶν καπηλείων [...]

Πλούταρχος, *Τιμολέων* 14.1-3

Γλωσσικά σχόλια

τοῦ δὲ Διονυσίου καταπλεύσαντος	ὅταν ο Διονύσιος κατέπλευσε, αποβιβάστηκε
οὐδεὶς ἦν Ἑλλήνων ὃς οὐχὶ θεάσασθαι καὶ προσειπεῖν ἐπόθησεν αὐτόν	ὄλοι οι Ἕλληνες εἶχαν την περιέργεια (λαχτάρα) να τον δουν και να μιλήσουν μαζί του
ἀλλ' οἱ τε χαίροντες ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς διὰ μῖσος ἄσμενοι	ἄλλοι ἀπὸ μίσος χαίρονταν για τις συμφορές του ευχαριστημένοι
συνῆλθον	συγκεντρώθηκαν
οἷον ἐρριμμένον (μτχ. παρακ. ρ. ῥίπτομαι) ὑπὸ τῆς τύχης πατήσοντες	σαν για να τον ποδοπατήσουν ριγμένο κάτω ἀπὸ την τύχη, την κακοτυχία
οἱ τε τρεπόμενοι πρὸς τὴν μεταβολὴν	και ἄλλοι που μεταστράφηκαν, ἄλλαξαν γνώμη για την ἀλλαγὴ της τύχης
ἐθεῶντο (οριστ. παρατ. ρ. θεάομαι, θεῶμαι)	ἐβλεπαν τη μεγάλη δύναμη που ασκούν στα ἀσθενή και ορατά ἀνθρώπινα πράγματα οι ἀθέατες και θεῖες
πολλὴν ἐν ἀσθενέσι τοῖς ἀνθρωπίνοισι καὶ προδή- λοισι τὴν τῶν ἀδήλων αἰτιῶν καὶ θεῶν δύναμιν	αιτίες
οὐδὲν γὰρ οὔτε φύσεως ὃ τότε καιρὸς οὔτε τέχνης ὅσον ἐκεῖνο τύχης ἔργον ἐπεδείξατο	γιατί η τότε εποχὴ δεν εἶχε να ἐπιδείξει κανένα ἔργο, οὔτε της φύσης οὔτε της τέχνης, τόσο ἀξιοπερίεργο ὅσο το ἔργο ἐκεῖνο της τύχης
ὀλίγον ἔμπροσθεν	λίγο πιο πρὶν
διατρίβοντα	να περνά τον καιρὸ του
περὶ τὸ ὄψοπώλιον	γύρω ἀπὸ την ἀγορὰ ὅπου πωλοῦνται τρόφιμα και ψά- ρια / την ψαραγορὰ
κεκραμένον (μτχ. παρακ. ρ. κεράννυμαι – ἐνν. οἶνον)	κρασί ἀναμειγμένο με νερό

Ερωτήσεις

1. Πὼς κατέληξε να ζει ο Διονύσιος ο Νεότερος;
2. Ποιες φράσεις ἀπὸ το παραπάνω ἀπόσπασμα ἀναφέρονται στη μεταστροφή της τύχης;
3. Τι συνδέει, κατὰ τη γνώμη σας, το παραπάνω ἀπόσπασμα με το κείμενο της Ενότητας;
4. Ο Ηρόδοτος μας πληροφορεῖ ὅτι ο Σόλων στη συνομιλία του με τον Κροῖσο εἶχε ἐκφράσει μια ἀποψη σχετικὰ με τον ὀρισμό του ευτυχισμένου ἀνθρώπου. Ποιο ἦταν το ῥητό του Σόλωνα στην περίπτωση ἐκείνη και πὼς βρίσκει ἐφαρμογὴ στην περίπτωση του Διονυσίου του Νεότερου;

Ενότητα 17

Πρώτο παράλληλο κείμενο

Ο Αιλιανός περιγράφει στο παρακάτω απόσπασμα τον τρόπο με τον οποίο το χταπόδι συλλαμβάνει τα ψάρια, εξασφαλίζοντας την τροφή του.

Ἐλλοχῶσι δὲ οἱ πολύποδες καὶ τοὺς ἰχθύς τὸν τρόπον τοῦτον. Ὑπὸ ταῖς πέτραις κάθηνται, καὶ ἑαυτοὺς ἐς τὴν ἐκείνων μεταμορφοῦσι χροῶν, καὶ τοῦτο εἶναι δοκοῦσιν, ὅπερ οὖν καὶ πεφύκασιν αἱ πέτραι. Οἱ τοίνυν ἰχθύς προσνέουσιν οἴονεϊ τῇ πέτρῃ τοῖς πολύποσιν, οἳ δὲ ἀφυλάκτους ὄντας αὐτοὺς περιβάλλουσι ταῖς ἐξ ἑαυτῶν ἄρκυσι ταῖς πλεκτάναις.

Αἰλιανός, Ποικίλη Ἱστορία 1.1

Γλωσσικά σχόλια

ἐλλοχῶσι	παραμονεύουν, στήνουν ενέδρα
οἱ πολύποδες	τα χταπόδια
ἑαυτοὺς ἐς τὴν ἐκείνων μεταμορφοῦσι χροῶν	μεταμορφώνονται παίρνοντας το χρώμα εκείνων των βράχων
καὶ τοῦτο εἶναι δοκοῦσιν	και φαίνονται ότι είναι αυτό (δηλαδή, βράχοι)
ὅπερ πεφύκασιν	το οποίο είναι από τη φύση τους
προσνέουσιν τοῖς πολύποσιν	πλησιάζουν κολυμπώντας τα χταπόδια
οἴονεϊ τῇ πέτρῃ	σαν να είναι βράχος
ταῖς ἐξ ἑαυτῶν ἄρκυσι ταῖς πλεκτάναις	με τα δικά τους δίχτυα, δηλαδή τα πλοκάμια

Δεύτερο παράλληλο κείμενο

Ο απόστολος Παῦλος κήρυξε την αγάπη προς τον συνάνθρωπο υποστηρίζοντας ότι αυτή είναι η τέλεια εκπλήρωση των εντολών του Θεού.

Μηδενί μηδὲν ὀφείλετε εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· ὁ γὰρ ἀγαπᾶν τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκε· τὸ γὰρ οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἴ τις ἕτερα ἐντολή, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται· πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη.

Ἀπόστολος Παῦλος, Ἐπιστολὴ πρὸς Ῥωμαίους 13.8-10

Γλωσσικά σχόλια

εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους	εκτός από το να αγαπά ο ένας τον άλλο
ὁ ἀγαπᾶν τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκε	αυτός που αγαπά τον άλλο τηρεῖ τον νόμο
ἀνακεφαλαιοῦται	συνοψίζεται
κακὸν οὐκ ἐργάζεται	δεν κάνει κακό
πλήρωμα νόμου	εκπλήρωση του νόμου

Ερωτήσεις

1. Ποιες ομοιότητες παρουσιάζει η τεχνική των χταποδιών, όπως περιγράφεται στο πρώτο απόσπασμα, με την τεχνική του κάβουρα που περιγράφεται στο κείμενο της Ενότητας;
2. Να αναζητήσετε κοινά σημεία ανάμεσα στις προτροπές που απευθύνει ο Μέγας Βασίλειος στο κείμενο της Ενότητας και σε αυτές του αποστόλου Παύλου στο δεύτερο παράλληλο κείμενο.

Ενότητα 18

Στους μύθους που ακολουθούν γίνεται αναφορά στις επιπτώσεις που υφίσταται κάποιος, όταν προσπαθεί με ψέματα και τεχνάσματα να εξαπατήσει τους άλλους.

Πρώτο παράλληλο κείμενο

Ἄνηρ πένης νοσῶν καὶ κακῶς διακείμενος ἠϋξάτο τοῖς θεοῖς ἑκατόμβην τελέσαι, εἰ περισώσειαν αὐτόν. Οἱ δὲ ἀπόπειραν αὐτοῦ ποιήσασθαι βουλόμενοι ῥαῖσαι τάχιστα αὐτόν παρεσκεύασαν. Κάκεϊνος ἐξαναστάς ἐπειδὴ ἀληθινῶν βοῶν ἠπόρει, στεατίνους ἑκατὸν πλάσας ἐπὶ τινος βομοῦ κατέκαυσεν εἰπών· ἀπέχετε τὴν εὐχὴν, ᾧ δαίμονες. Οἱ δὲ θεοὶ βουλόμενοι αὐτόν ἐν μέρει ἀντιβουκολῆσαι ὄναρ αὐτῷ ἔπεμψαν, παραινούντες ἐλθεῖν εἰς τὸν αἰγιαλόν· ἐκεῖ γὰρ εὐρήσει Ἄττικὰς χιλίας. Καὶ ὅς περιχαρῆς γενόμενος δρομαῖος ἦκεν ἐπὶ τὴν ἠίονα. Ἐνθα δὴ λησταῖς περιπεσῶν ἀπήχη καὶ ὑπ' αὐτῶν πωλούμενος εὔρε δραχμὰς χιλίας.

Μύθος του Αισώπου

Γλωσσικά σχόλια

πένης	φτωχός
νοσῶν καὶ κακῶς διακείμενος	που ἦταν ἀρρωστος και σε ἀσχημη κατάσταση
ἠϋξάτο (οριστ. αορ. ρ. εὐχομαι) τοῖς θεοῖς	υποσχέθηκε / ἔταξε στους θεούς
ἑκατόμβην τελέσαι	να προσφέρει θυσία εκατό βοδιῶν
εἰ περισώσειαν αὐτόν	αν τον ἐσώζαν
ἀπόπειραν ποιοῦμαι τινος	δοκιμάζω κάποιον
ῥαῖσαι (απαρ. αορ. ρ. ῥαῖζω) τάχιστα αὐτόν	τον ἔκαναν να θεραπευτεῖ πολὺ γρήγορα, τον θερά-
παρασκεύασαν	πευσαν ἀμέσως
ἐξαναστάς (μτχ. αορ. β' ρ. ἐξανίσταμαι)	ὅταν στάθηκε στα πόδια του, ὅταν ἔνωσε καλά
βοῶν ἠπόρει (οριστ. παρ. ρ. ἀπορέω, ἀπορῶ)	δεν εἶχε βόδια
στεατίνους ἑκατὸν πλάσας	αφοῦ ἔπλασε εκατό ἀπὸ ζύμη
ἀπέχετε τὴν εὐχὴν, ᾧ δαίμονες	θεοί, λάβετε ὅ,τι σας ἔταξα
ἐν μέρει ἀντιβουκολῆσαι	με τη σειρά τους να τον εξαπατήσουν / περιπαίξουν
ὄναρ	όνειρο
παραινούντες	παρακινώντας
Ἄττικὰς χιλίας	χιλίες αττικές δραχμές
καὶ ὅς	κι αὐτός
δρομαῖος ἦκεν	ἔφτασε τρέχοντας
ἐπὶ τὴν ἠίονα (ἠίων, ἠiónος)	στην ἀκρογιαλιά
ἐνθα δὴ	ἐκεῖ λοιπὸν
λησταῖς περιπεσῶν	αφοῦ ἔπεσε σε ληστές
ὑπ' αὐτῶν πωλούμενος εὔρε δραχμὰς χιλίας	αυτοὶ τον πούλησαν και ἔπιασε χιλίες δραχμές (ἀντὶ χιλίων δραχμών)

Δεύτερο παράλληλο κείμενο

Ἔθος ἐστὶ τοῖς πλείουσιν ἐπάγεσθαι κύνας Μελιταίους καὶ πίθηκους πρὸς παραμυθίαν τοῦ πλοῦ. Καὶ δὴ τις πλεῖν μέλλων πίθηκον συνανήνεγκε. Γενομένων δὲ αὐτῶν κατὰ τὸ Σούνιον (ἐστὶ δὲ τοῦτο Ἀθηναίων ἀκρωτήριον) συνέβη χειμῶνα σφοδρὸν γενέσθαι. Περιτραπέισης δὲ τῆς νηὸς καὶ πάντων διακολυμβώντων καὶ ὁ πίθηκος ἐνήχετο. Δελφίς δὲ θεασάμενος αὐτὸν καὶ οἰόμενος ἄνθρωπον εἶναι ὑπεξεληθὼν διεκόμεζεν. Ὡς δὲ ἐγένετο κατὰ τὸν Πειραιᾶ, τὸν τῶν Ἀθηναίων λιμένα, ἐπυνθάνετο τοῦ πίθηκου, εἰ τὸ γένος Ἀθηναῖός ἐστι. Τοῦ δὲ εἰπόντος καὶ λαμπρῶν γε ἐνταῦθα τετυχηκέναι γονέων, ἐκ δευτέρου ἠρώτα αὐτόν, εἰ ἐπίσταται τὸν Πειραιᾶ. Καὶ ὅς ὑπολαβὼν αὐτὸν ἄνθρωπον λέγειν ἔφασκε καὶ φίλον αὐτοῦ εἶναι καὶ συνήθη. Καὶ ὁ δελφίς ἀγανακτήσας κατὰ τῆς αὐτοῦ ψευδολογίας βαπτίζων αὐτὸν ἀπέπνιξεν.

Μύθος του Αισώπου

Γλωσσικά σχόλια

ἔθος ἐστὶ	εἶναι συνήθεια
ἐπάγεσθαι	να φέρουν μαζί τους
κύνας Μελιταίους	σκυλιά από τη Μάλτα
πρὸς παραμυθίαν τοῦ πλοῦ	για ανακούφιση, διασκέδαση στο ταξίδι
μέλλων	ο οποίος επρόκειτο
συνανήνεγκε (οριστ. αορ. β' ρ. συναναφέρω)	έφερε μαζί του
γενομένων δὲ αὐτῶν	καὶ ὅταν αυτοὶ ἔφτασαν
ἐνήχετο (οριστ. παρατ. ρ. νήχομαι)	κολυμπούσε
οἰόμενος	επειδὴ νόμιζε
ὑπεξεληθὼν διεκόμεζεν	τον πήρε στην πλάτη και τον μετέφερε
ἐπυνθάνετο	ζήτησε να πληροφορηθεί, ρώτησε
εἰ ἐπίσταται	αν γνωρίζει
ὑπολαβὼν	επειδὴ θεώρησε
ἔφασκε	άρχισε να λέει
συνήθη	στενός φίλος
βαπτίζων αὐτόν	βυθίζοντάς τον στο νερό

Ερωτήσεις

1. Με ποιον τρόπο προσπάθησε ο άνθρωπος να ξεγελάσει τους θεούς στο πρώτο παράλληλο κείμενο και πώς αντέδρασαν αυτοί;
2. Πώς κατάλαβε στο δεύτερο παράλληλο κείμενο το δελφίνι ότι ο πίθηκος ἔλεγε ψέματα και πώς τον τιμώρησε;
3. Ποια κοινά σημεία συνδέουν τα παραπάνω αποσπάσματα με το κείμενο της Ενότητας;

II. Το λεξιλόγιο των κειμένων

A

<i>ἄγρα (ή)</i>	το κυνήγι
<i>ἄγών (ό)</i>	ο διαγωνισμός
<i>ὁ/ή ἀδιερεύνητος, τὸ ἀδιερεύνητον</i>	ανεξερεύνητος, που δύσκολα εξερευνάται
<i>ἀεί</i>	πάντοτε, συνεχώς
<i>ἀθυμέω, ἀθυμῶ</i>	στενοχωριέμαι, χάνω το κουράγιο μου
<i>ὁ/ή αἰδῖος, τὸ αἰδῖον</i>	παντοτινός, διαρκής
<i>ὁ αἰσχροός, ἡ αἰσχροά, τὸ αἰσχροόν</i>	άσχημος
<i>αἰτέω, αἰτῶ</i>	ζητώ
<i>αἰτέομαι, αἰτοῦμαι</i>	ζητώ
<i>αἰτιάομαι, αἰτιῶμαι</i>	κατηγορώ
<i>αἰφνιδίως</i>	ξαφνικά
<i>ἀκαιρία (ή)</i>	η κακοτυχία
<i>ἀλεκτρονών (ό), τοῦ ἀλεκτρονόου</i>	ο πετεινός
<i>ἀλίσκομαι</i>	κυριεύομαι, συλλαμβάνομαι, παγιδεύομαι
<i>ὁ ἀλλότριος, ἡ ἀλλοτρία, τὸ ἀλλότριον</i>	ο ξένος, αυτός που ανήκει σε άλλον
<i>ἀλφιτοποιία (ή)</i>	η παρασκευή αλφίτων, κριθάλευρου
<i>ἀμβάτης (ό) ἢ ἀναβάτης (ό)</i>	ο αναβάτης
<i>ἀναιρέομαι, ἀναιροῦμαι</i>	καταστρέφω, εξοντώνω
<i>ἀναλαμβάνω</i>	παίρνω μαζί μου
<i>ἀναπείθω</i>	πείθω κάποιον παρά τη θέλησή του, παρασύρω, αλλάζω τη γνώμη κάποιου
<i>ἀναφαίνομαι</i>	διαφαίνομαι, προβάλλω ως συμπέρασμα
<i>ἀναφέρω</i>	φέρνω πάνω
<i>ἀνδράποδον (τό)</i>	ο δούλος
<i>ἀνειμένος</i>	χαλαρά, άνετα
<i>ἄνευ</i>	χωρίς
<i>ἀξιόομαι, ἀξιοῦμαι</i>	κρίνομαι άξιος για κάτι
<i>ἀξιόω, ἀξιῶ</i>	έχω την αξίωση, ζητώ, απαιτώ· θεωρώ σωστό / πρόπον
<i>ἀπάγω</i>	επιστρέφω κάτι
<i>ἀπαξιόω, ἀπαξιῶ</i>	θεωρώ κάποιον / κάτι ανάξιο
<i>ὁ ἅπας, ἡ ἅπασα, τὸ ἅπαν</i>	όλος (ανεξαιρέτως)
<i>ἀπέχομαι</i>	απέχω
<i>ἀποβάλλω</i>	χάνω

<i>ἀποδειλιάω, ἀποδειλιῶ</i>	δειλιάζω
<i>ἀποδέχομαι</i>	επιδοκιμάζω
<i>(ἀπο)θνήσκω</i>	πεθαίνω
<i>ἀποκαθίστημι</i>	βάζω στη θέση του
<i>ἀποκτείνω</i>	σκοτώνω
<i>ἀπόλλυμι</i>	χάνω, καταστρέφω
<i>ἀπολύω</i>	απαλλάσσω
<i>ὁ/ἡ ἄπορος, τὸ ἄπορον</i>	αδιάβατος
<i>ἀποσφάττομαι ἢ ἀποσφάζομαι</i>	σφάζομαι, θανατώνομαι
<i>ὁ/ἡ ἄπρακτος, τὸ ἄπρακτον</i>	αναποτελεσματικός
<i>ἄπτομαι</i>	αγγίζω
<i>ἄρα (συμπερ. σύνδ.)</i>	λοιπόν, πράγματι
<i>ὁ ἀργυροῦς, ἡ ἀργυρᾶ, τὸ ἀργυροῦν</i>	ασημένιος
<i>ἀργῶς</i>	με βραδύτητα
<i>ὁ/ἡ ἀρραγής, τὸ ἀρραγές</i>	άθραυστος
<i>ὁ/ἡ ἄρρηγ, τὸ ἄρρηγ</i>	αρσενικός
<i>ἄρχομαι</i>	αρχίζω
<i>ἄσμα (τό), τοῦ ἄσματος</i>	το τραγούδι
<i>ἀτρεμέω, ἀτρεμῶ</i>	μένω ακίνητος/-η
<i>αὔξομαι, αὐξάνομαι</i>	αυξάνομαι, μεγαλώνω
<i>αὐτίκα</i>	αμέσως
<i>αὐτίκα μάλα</i>	αμέσως, την ίδια στιγμή
<i>ἀφανίζομαι</i>	εξαφανίζομαι
<i>ὁ/ἡ ἀφάρμακτος, τὸ ἀφάρμακτον</i>	αυτός που δεν περιέχει δηλητήριο
<i>ὁ/ἡ ἄφατος, τὸ ἄφατον</i>	ανείπωτος, ανώτερος από περιγραφές
<i>ἀφθόνως</i>	χωρίς δισταγμό
<i>ἀφήμι</i>	αφήνω
<i>ἀφικνέομαι, ἀφικνοῦμαι</i>	φτάνω

B

<i>ὁ/ἡ βάνανσος, τὸ βάνανσον</i>	ταπεινός
<i>βλώσκω (αορ. β' ἔμολον, μτχ. μολών)</i>	έρχομαι, πηγαίνω
<i>βομβέω, βομβῶ</i>	βουίζω
<i>βοῦς (ὁ), τοῦ βοός</i>	το βόδι
<i>ὁ βραχύς, ἡ βραχεῖα, τὸ βραχύ</i>	ο κοντός, ο μικρός

Γ

<i>γε (εγκλιτικό μόριο)</i>	βέβαια, τουλάχιστον
<i>γεωργέω, γεωργῶ</i>	είμαι γεωργός, καλλιεργώ τη γη
<i>γί(γ)νομαι</i>	γίνομαι
<i>γι(γ)νώσκω</i>	γνωρίζω
<i>γραμματιστής (ός)</i>	ο δάσκαλος της γραφής και της ανάγνωσης
<i>γυμνάσιον (τό)</i>	η σχολή γυμναστικής
<i>ὁ γυμνικός, ἡ γυμνική, τὸ γυμνικόν</i>	γυμναστικός, αθλητικός

Δ

<i>ὁ δασύς, ἡ δασεῖα, τὸ δασύ</i>	πυκνός
<i>δέδοικα, δέδια</i>	φοβάμαι
<i>δεῖ</i>	πρέπει
<i>δειγμα (τό)</i>	το παράδειγμα
<i>δέομαι</i>	παρακαλώ, έχω ανάγκη
<i>δή (συμπερ. σύνδεσμος)</i>	λοιπόν, βέβαια
<i>δήμος (ός)</i>	ο λαός
<i>διαβιόω, διαβιῶ</i>	ζω, περνά τη ζωή μου
<i>διαθάλλομαι</i>	θερμαίνομαι, ζεσταίνομαι
<i>διακωλύω</i>	εμποδίζω
<i>διαλέγομαι</i>	συζητώ
<i>διαπλώω, διαπλῶ</i>	εκτυλίσσω, απλώνω
<i>διατρέφομαι</i>	συντηρούμαι
<i>ὁ/ἡ διαυγής, τὸ διαυγές</i>	καθαρός
<i>ὁ/ἡ διαφανής, τὸ διαφανές</i>	εμφανής
<i>δίδομαι πρὸς γάμον κοινωνίαν</i>	δίδομαι ως σύζυγος
<i>δίνη (ἡ)</i>	το ρεύμα
<i>διό</i>	γι' αυτό
<i>διοικέω, διοικῶ</i>	διαχειρίζομαι, τακτοποιώ
<i>δῖς (αριθμ. επίρρ.)</i>	δύο φορές
<i>δουλόομαι, δουλοῦμαι</i>	υποδουλώνω, υποδουλώνομαι
<i>δρομαῖος</i>	αυτός που τρέχει με όλες του τις δυνάμεις, ο ταχύς
<i>δρυς (ἡ), τῆς δρυός</i>	η βελανιδιά
<i>δύναμαι</i>	μπορώ, έχω τη δύναμη
<i>δύομαι</i>	βυθίζομαι

ὁ/ἡ δυσάλωτος, τὸ δυσάλωτον | αυτός που είναι δύσκολο να πιαστεί
δυσκόλως | δύστροπα, δυσάρεστα

E

ἔαρ (τό), τοῦ ἔαρος | η άνοιξη
ἔγγυος (ὁ) | ο εγγυητής
ἐγκαλέω, ἐγκαλῶ | κατηγορώ
ἐγκύμων (ἡ), τῆς ἐγκύμονος | η έγκυος, η εγκυμονούσα
ἐγχαράσσομαι | χαράσσομαι πάνω σε κάτι
εἰκάζομαι | παρομοιάζομαι, μοιάζω
εἷς, μία, ἓν | ένας, μία, ένα
εἰσδύνω | μπαίνω
εἶτα | έπειτα
ἐκδύομαι | βγάζω, γδύνομαι
ἐκμανθάνω | μαθαίνω καλά
ἐξαμαρτάνω | σφάλω, αδικώ
ἐκρίπτομαι | ρίχνομαι έξω, πετιέμαι
ἐκτάδην (επίρρ.) | σε έκταση
ἐκτρέφω | ανατρέφω, μεγαλώνω
ἔλαφος (ὁ/ἡ) | το ελάφι
ἐλεέω, ἐλεῶ | λυπάμαι, ευσπλαχνίζομαι
ἐλέφας (ὁ), τοῦ ἐλέφαντος | ο ελέφαντας
ἐλλείπω | είμαι ελλιπής, υστερώ
ἐμβάλλω | βάζω μέσα
ἐμός, ἐμή, ἐμόν (κτητ. αντων.) | δικός μου, δική μου, δικό μου
ἐμπλέκομαι | μπλέκομαι, ανακατεύομαι
ἐμπίπτω | πέφτω μέσα
ὁ/ἡ ἐνδεής, τὸ ἐνδεές | αυτός που έχει ανάγκη, έλλειψη
ἐνθα | όπου
ἐνθάδε | εδώ
ἐνταῦθα | εδώ
ἐντρυφάω, ἐντρυφῶ | ευχαριστιέμαι, χαίρομαι
ὁ/ἡ ἐνώπιος, τὸ ἐνώπιον | αυτός που βρίσκεται μπροστά σε κάποιον, αυτός που
 είναι παρών
ὁ/ἡ ἐξαίσιος, τὸ ἐξάισιον | πάρα πολύ καλός, δυνατός

ἐξάπτω	ξεσηκώνω, εξεγείρω
ἐξεργάζομαι	εργάζομαι και αποκτώ, εξασφαλίζω
ἐξευρίσκω	βρίσκω
ἐξωμιδοποιία (ή)	η τέχνη να κατασκευάζει κάποιος εξωμίδες (ανδρικά ενδύματα που αφήναν ακάλυπτους τους ώμους)
ἔοικα	μοιάζω, δείχνω
ἐπανορθόω, ἐπανορθῶ	επανορθώνω
ἐπεὶ (χρον. ή αιτιολ. σύνδ.)	όταν, αφού, επειδή
ἐπειδάν (χρονικοῦποθ. σύνδ.)	όταν, μόλις
ἐπειδάν τάχιστα	αμέσως μόλις
ἐπέρχομαι	επιτίθεμαι
ἐπιβουλεύω	σχεδιάζω κάτι κακό εις βάρος κάποιου
ἐπιγι(γ)νώσκω	αναγνωρίζω
ἐπιδίδωμι	δίνω, προοδεύω
ἐπιθαρρέω, ἐπιθαρρῶ	έχω εμπιστοσύνη
ἐπιμέλεια (ή)	η φροντίδα
ἐπιμελέομαι, ἐπιμελοῦμαι	φροντίζω
ἐπισημαίνω	δείχνω επιδοκιμασία
ἐπιτήδεια (τά)	τα αναγκαία για τη ζωή
ἐπιτήδευμα (τό)	η ασχολία
ἐπιτηδεύω	ασχολούμαι, ασκώ επάγγελμα
ὁ/ή ἐπίτομος, τὸ ἐπίτομον	σύντομος
ἐπιφαίνομαι	παρουσιάζομαι
ἐπόμνυμαι	ορκίζομαι
ἔπος (τό), τοῦ ἔπους	ο λόγος
ἐρημία (ή)	η μοναξιά, η ερήμωση
ὁ ἔσχατος, ή ἐσχάτη, τὸ ἔσχατον	ο τελευταίος, ο πιο δύσκολος
ἕτερος, ἑτέρα, ἕτερον (επιμερ. αντων.)	άλλος, άλλη, άλλο (από δύο)
ἔτι	ακόμα, επιπλέον
εὖ (επίρρ.)	καλά
εὐλογέομαι, εὐλογοῦμαι	επαινούμαι
ὁ/ή εὐμεγέθης, τὸ εὐμέγεθες	αυτός που έχει μεγάλο μέγεθος, ο μεγάλος
εὐμήχανον (τό)	η επινοητικότητα
ὁ/ή εὖνους, τὸ εὖνονν	ευνοϊκός, ευμενής
εὖ πάσχω	ευεργετούμαι

<i>εὖ ποιέω/ποιῶ</i>	ευεργετώ
<i>εὖ πράττω</i>	ευτυχῶ
<i>ὁ/ἡ εὐπρεπής, τὸ εὐπρεπές</i>	κομψός
<i>εὐφραίνω</i>	ευχαριστώ

Z

<i>ζευγος (τό)</i>	το ζευγάρι ζώων που χρησιμοποιούνται σε αγροτικές εργασίες
--------------------	--

H

<i>ἡγέομαι, ἡγοῦμαι</i>	νομίζω, θεωρώ, εἶμαι αρχηγός
<i>ἡδέως (επίρρ.)</i>	με ευχαρίστηση
<i>ὁ ἡδύς, ἡ ἡδεῖα, τὸ ἡδύ</i>	ευχάριστος, γλυκός
<i>ἦκω</i>	έχω έρθει, φτάνω

Θ

<i>θαυμάζω</i>	απορώ, θαυμάζω
<i>θεραπεύω</i>	καλλιεργῶ (αγρό), λατρεύω (θεό), φροντίζω (άνθρωπο)
<i>θυγάτηρ (ἡ), τῆς θυγατρὸς</i>	ἡ κόρη

I

<i>ὁ ἴδιος, ἡ ἴδια, τὸ ἴδιον</i>	ατομικός, προσωπικός, δικός μου / σου / του
<i>ἵνα (τελ. σύνδ.)</i>	για να

K

<i>καθέζομαι</i>	κάθομαι
<i>καὶ γάρ</i>	και πράγματι, γιατί πράγματι
<i>καὶ μὴν</i>	και ασφαλώς
<i>καίτοι</i>	και βέβαια, και όμως
<i>κάλλος (τό)</i>	ἡ ομορφιά
<i>ὁ καλός, ἡ καλή, τὸ καλόν</i>	ὁμορφος
<i>ὁ καματηρός, ἡ καματηρά, τὸ καματηρόν</i>	κουρασμένος, εξαντλημένος
<i>κάπηλος (ὁ)</i>	ο μικροπωλητής
<i>καρκίνος (ὁ)</i>	ο κάβουρας
<i>καταγι(γ)νώσκω</i>	κατηγορώ, καταλογίζω

κατακαίομαι ή κατακάομαι	καίγομαι ολοκληρωτικά
καταμέμφομαι	κατηγορώ
καταστρέφω τὸν βίον	τελειώνω τη ζωή μου
κατασφαλίζομαι	διασφαλίζω
κατατέμνομαι	κομματιάζομαι
καῦμα (τό), τοῦ καύματος	ο καύσωνας
κεῖμαι	εἶμαι, βρίσκομαι, ξαπλώνω
καραδοκέω, караδοκῶ	περιμένω με αγωνία
κατοικτίρω	λυπάμαι
κεραμεύς (ός), τοῦ κεραμέως	ο τεχνίτης του πηλού
κιθαρίζω	παίζω κιθάρα
κιθαριστής (ός)	ο δάσκαλος της μουσικής που μάθαινε στα παιδιά να παίζουν λύρα ή αυλό, να τραγουδούν και να χορεύουν
κίνησις (ή), τῆς κινήσεως	η αναταραχή, η εξέγερση
κληῖρος (ός)	η κληρονομιά
κοιλότης (ή), τῆς κοιλότητος	το κέλυφος
κομίζω	φέρνω
κοσμέομαι, κοσμοῦμαι	στολίζομαι
κόσμος (ός)	τάξη, στολίδι
κοῦρος (ός)	ο γιος
κρανία (ή), κρανέα (ή) και κράνεια (ή)	η κρανιά, είδος δέντρου
κρατέω, κρατῶ	επικρατώ, εξουσιάζω
ὁ κράτιστος, ἡ κρατίστη, τὸ κράτιστον	πάρρα πολύ δυνατός
κτάομαι, κτῶμαι	αποκτώ, κατέχω
κτῆσις (ή), τῆς κτήσεως	η απόκτηση
ὁ κύκνειος, ἡ κυκνεία, τὸ κύκνειον	αυτός που ανήκει σε κύκνο ή μοιάζει με αυτόν
κύλιξ (ή), τῆς κύλικος	το ποτήρι του κρασιού
κυνηγέτης (ός)	ο κυνηγός
κύων (ός/ή), τοῦ κυνός	ο σκύλος
κώνωψ (ός), τοῦ κώνωπος	το κουνούπι

Λ

λάθρα (επίρρ.)	κρυφά
λειτουργέω, λειτουργῶ	προσφέρω δημόσια υπηρεσία με δικά μου χρήματα

λιθοξόος (ὁ) | ο τεχνίτης της πέτρας, ο μαρμαράς
λογίζομαι | υπολογίζω, σκέφτομαι

M

μάλα (επίρρ.) | πολύ
ὁ μαλθακός, ἡ μαλθακή, τὸ μαλθακόν | μαλακός, δειλός
μᾶλλον (επίρρ.) | περισσότερο
μανία (ἡ) | η παραφροσύνη
μεγαλοπρέπεια (ἡ) | το μεγαλείο
ὁ/ἡ μεγαλόψυχος, τὸ μεγαλόψυχον | αυτός που θεωρεί τον εαυτό του άξιο για σπουδαίες πράξεις, ο γενναίος
μειρακίσκος (ὁ) | το παλικαράκι
ὁ μέλας, ἡ μέλαινα, τὸ μέλαν | μαύρος
μεταβολή (ἡ) | η αλλαγή, η κατάπτωση
μιμνήσκομαι | θυμάμαι
μυθεύομαι | λέγομαι, κυκλοφορώ ως μύθος
μυριάς (ἡ), τῆς μυριάδος | σύνολο 10.000

N

ναῦς (ἡ), τῆς νεώς | το πλοίο
ναύκληρος (ὁ) | ο ιδιοκτήτης πλοίου, ο ναυτικός, ο θαλασσινός
νουθεσία (ἡ) | η συμβουλή

Ξ

ξηγκάμνω ἢ συγκάμνω | υποφέρω, κουράζομαι μαζί με κάποιον
ξηλεύομαι | κόβω ξύλα

O

ὀδύρομαι | θρηνώ
οἶδα | γνωρίζω
οἰκέτης (ὁ) | ο οικιακός δούλος
οἰκειόω, οἰκειῶ | εξοικειώνω
οἰκτίρω | λυπάμαι, ευσπλαχνίζομαι
οἶομαι / οἶμαι | νομίζω
οἶον | όπως, π.χ.

οἶος, οἶα, οἶον (αναφ. αντων.)	τέτοιος που
ὄράω, ὄρῶ	βλέπω
ὀρμάομαι, ὀρῶμαι	ξεκινώ
ὀρμάω, ὀρῶ	τρέχω ορμητικά
ὀρύττω	σκάβω
ὄς, ἤ, ὄ (αναφ. αντων.)	ο οποίος
ὄσοσπερ, ὄσηπερ, ὄσονπερ (αναφ. αντων.)	ὄσος βέβαια, ὄσος ακριβῶς
ὄστις, ἤτις, ὄτι (αναφ. αντων.)	ὄποιος
ὄστρακον (τό)	το περιβλήμα
ὄστρεον (τό)	το στρείδι
οὔτω(ς) (επίρρ.)	έτσι, τόσο
ὀψιαίτατα (επίρρ.)	πάρα πολύ αργά

II

ὄ/ἤ πάγχρηστος, τὸ πάγχρηστον	χρήσιμος σε όλα
παιδοτρίβης (ὄ)	ο δάσκαλος της γυμναστικής
παίω	χτυπώ
παλαίστρα (ἤ)	η σχολή πάλης
ὄ/ἤ πάμφορος, τὸ πάμφορον	αυτός που παράγει κάθε λογῆς καρπούς, ο πολύ εύφορος
πάνυ (επίρρ.)	πολύ
παραγί(γ)νομαι	φτάνω κοντά
ὄ/ἤ παραμόνιμος, τὸ παραμόνιμον	διαρκῆς, σταθερός, πιστός
παρέρομαι	περνάω, φτάνω
πειράομαι, πειρῶμαι	προσπαθώ
πέλεκυς (ὄ), τοῦ πελέκεως	το τσεκούρι
πέμπω	στέλνω
πενία (ἤ)	η φτώχεια
περιοράω, περιορῶ	αφήνω, αδιαφορώ
περιπέτομαι	πετώ γύρω από κάτι
περιπτύσσομαι	περικλείω
περιτυγχάνω	συναντώ
ποιέω, ποιῶ	κάνω
πολλάκις	πολλές φορές
πολλαχοῦ	σε πολλά μέρη
πονηρία (ἤ)	η κακή κατάσταση

πορίζομαι	εξασφαλίζω, αποκτώ
ποριστικόν (τό)	εφευρετικότητα
ὁ πρᾶος, ἡ πραεΐα, τὸ πρᾶον	ήπιος
προαγορεύω	λέω εκ των προτέρων, προειδοποιώ
προΐσταμαι	στέκομαι μπροστά ως αρχηγός / επικεφαλής
προκαλέω, προκαλῶ	προσκαλώ
προκηρύσσω	διακηρύσσω δημόσια
πρόοιδα	γνωρίζω εκ των προτέρων
προπέτεια (ἡ)	η επιπολαιότητα
προσαγορεύομαι	ονομάζομαι, αποκαλούμαι
προσαρμόττομαι	συναρμόζομαι, εφαρμόζω
προσδέομαι	χρειάζομαι
πρόσθεν (επίρη.)	προηγούμενος, παλαιότερα
προσέχω	στρέφω την προσοχή μου
προσλαμβάνομαι	παίρνω και κάποιον άλλο
πρόσοδος (ἡ)	το έσοδο
ὁ πρότερος, ἡ προτέρα, τὸ πρότερον	προηγούμενος, παλαιότερος
πρωΐτατα	πάρα πολύ νωρίς
ὁ πτερόεις, ἡ πτερόεσσα, τὸ πτερόεν	φτερωτός
πυνθάνομαι	ρωτώ, ζητώ να μάθω

P

ῥοπή (ἡ) | το γύρισμα

Σ

σῆμα (τό), τοῦ σήματος	το σημάδι
σημεῖον (τό)	το σημάδι
σκέλος (τό), τοῦ σκέλους	το πόδι
σκοπέω, σκοπῶ ἢ σκοπέομαι, σκοποῦμαι	εξετάζω, ερευνώ
σκυτοτόμος (ὁ)	ο τσαγκάρης, ο βυρσοδέψης
σπονδάζω	ασχολούμαι σοβαρά με κάτι
στόμα (τό), τοῦ στόματος	το στόμιο, ο κόλπος
συγκινδυνεύω	κινδυνεύω μαζί με κάποιον
συγκλείω	πλησιάζω
συζεύγνυμαι	ενώνομαι, παντρεύομαι / νυμφεύομαι

συμβοηθέω, συμβοηθῶ	βοηθῶ κάποιον μαζί με άλλον
σύμπτυξις (ή), τῆς συμπτώξεως	το κλείσιμο
συναθροίζομαι	συγκεντρώνομαι
συνεπισχύω	ενισχύω κάποιον βοηθώντας τον
συνίσταμαι	συναποτελούμαι, συγκροτούμαι
συντρέχω	τρέχω μαζί με κάποιον, συγκεντρώνομαι
σφάλλομαι	αποτυγχάνω, καταστρέφομαι

Τ

τε (συμπλ. σύνδ.)	και
τέκτων (ὄ), τοῦ τέκτονος	ο μαραγκός, ο οικοδόμος
τέλος (επίρρ.)	τελικά
ὁ τερπνός, ἡ τερπνή, τὸ τερπνόν	ευχάριστος, διασκεδαστικός
τίκτω	γεννῶ
τίς, τίς, τί (ἀόρ. αντων.)	κάποιος
τίς, τίς, τί (ερωτ. αντων.)	ποιος
τοιούτος, τοιαύτη, τοιούτον (δεικτ. αντων.)	τέτοιος
τραγωδέομαι, τραγωδοῦμαι	γίνομαι υπόθεση τραγωδίας
τρόπαιον (τό)	το μνημείο νίκης
τρόπος (ὄ)	η συμπεριφορά
τροφός (ή)	η παραμάνα, η δούλη που μεριμνούσε για την ανατροφή του νηπίου
τυραννέω, τυραννῶ	ασκῶ εξουσία

Υ

ύλακή (ή)	το γάβγισμα
ύλη (ή)	το δάσος
ὁ/ἡ ύπάργυρος, τὸ ύπάργυρον	αυτός που έχει κοιτάσματα αργύρου
ύπερβάλλω	ξεπερνῶ
ύπισχνέομαι, ύπισχνοῦμαι	υπόσχομαι
ὁ ύποβολιμαῖος, ἡ ύποβολιμαία, τὸ ύποβολιμαῖον	αυτός που παίρνει τη θέση κάποιου άλλου
ύστεραία (τῆ)	την επόμενη μέρα

Φ

φαίνω	φανερώνω
--------------	----------

φάρμακον (τό)	το δηλητήριο
φάσκω	λέω, υποστηρίζω
φημί	λέω, υποστηρίζω
ὁ/ἡ φιλότιμος, τὸ φιλότιμον	αυτός που αγαπάει και επιδιώκει τις τιμές, ο φιλόδοξος
φοιτάω, φοιτῶ	συχνάζω
φυλάττω	διαφυλάττω, τηρώ
φύσις (ἡ), τῆς φύσεως	η φύση, η μορφή
φύομαι	εἶμαι από τη φύση μου, γεννιέμαι

X

χελιδών (ἡ), τῆς χελιδόνος	το χελιδόνι
χηλή (ἡ)	η δαγκάνα
χλαμνουργία (ἡ)	η τέχνη της κατασκευής χλαμύδων
χρη (απρὸσ. ρ.)	πρέπει, εἶναι μοιραίο / γραφτό
ὁ χρηστός, ἡ χρηστή, τὸ χρηστόν	ενάρετος, καλός

Ψ

ψέγω	κατηγορώ, κατακρίνω
ψεύδομαι	λέω ψέματα, ξεγελώ
ψηφίς (ἡ), τῆς ψηφίδος	το πετραδάκι

Ω

ὠκύτης (ἡ), τῆς ὠκύτητος	η ταχύτητα
ὠνόομαι, ὠνοῦμαι	(εξ)αγοράζω
ῶρα (ἡ)	η εποχή
ὥς (ειδ. σύνδ.)	ὅτι
ὥσπερ	ὅπως ακριβώς

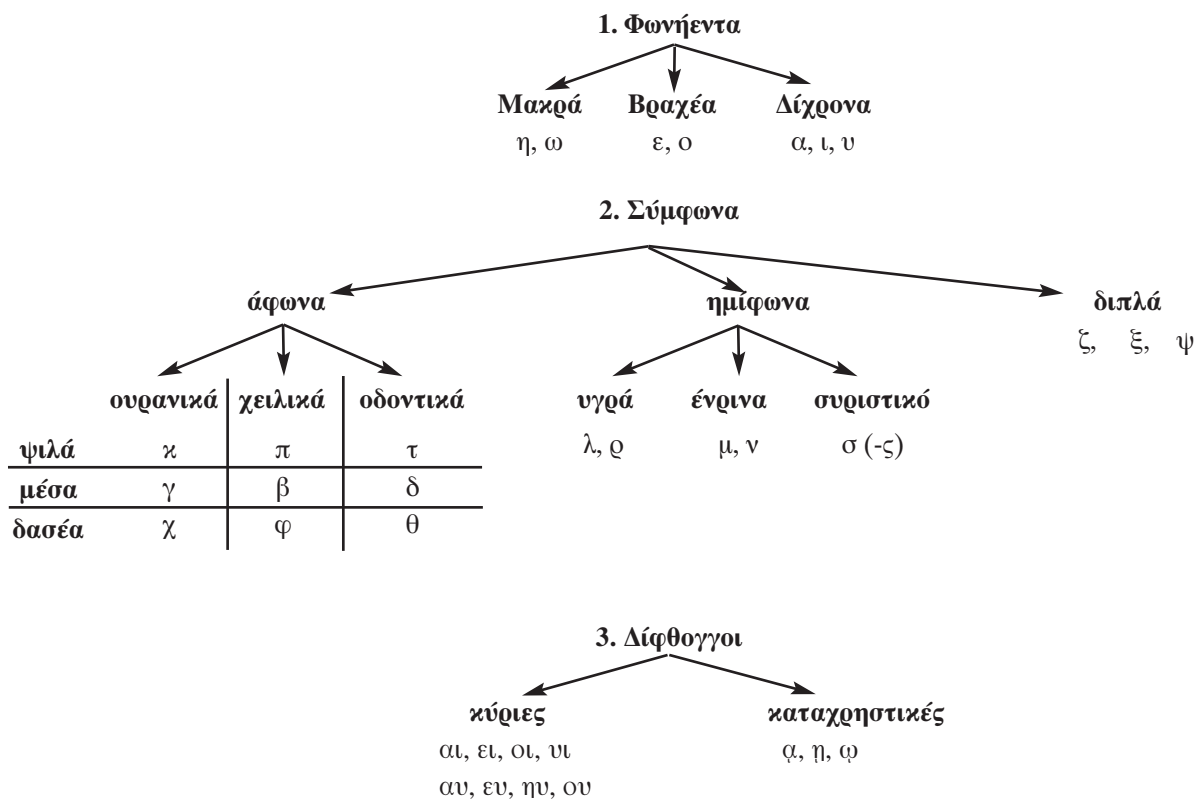
III. Αρχικοί χρόνοι ρημάτων

<p>1. ἄπτω ἄπτομαι* <i>ἤπτον</i> <i>ἤπτόμην</i> <i>ἄψω</i> <i>ἄψομαι</i> <i>ἤψα</i> <i>ἤψάμην, ἤψαθην</i> — <i>ἤμμαι*</i> — <i>ἤμμην*</i></p> <p>* ΠΑΡΑΚ. / ΥΠΕΡΣ. χειλικολήκτων, βλ. <i>γέγραμμαι</i></p>	<p>5. πέμπω πέμπομαι <i>ἔπεμπον</i> <i>ἔπεμπόμην</i> <i>πέμψω</i> <i>πέμψομαι, πεμφθήσομαι</i> <i>ἔπεμψα</i> <i>ἔπεμψάμην, ἐπέμφαθην</i> <i>πέπομφα</i> <i>πέπεμμαι*</i> <i>ἐπεπόμφειν</i> <i>ἐπεπέμμην*</i></p> <p>* ΠΑΡΑΚ. / ΥΠΕΡΣ. χειλικολήκτων, βλ. <i>γέγραμμαι</i></p>
<p>2. ἄρχω ἄρχομαι <i>ἤρχον</i> <i>ἤρχόμην</i> <i>ἄρξω</i> <i>ἄρξομαι, ἀρχθήσομαι</i> <i>ἤρξα</i> <i>ἤρξάμην, ἤρχαθην</i> <i>[ἤρχα]</i> <i>ἤρχομαι*</i> <i>[ἤρχειν]</i> <i>ἤρχομην*</i></p> <p>* ΠΑΡΑΚ. / ΥΠΕΡΣ. ουρανικολήκτων, βλ. <i>πέπραγαμαι</i></p>	<p>6. ῥίπτω ῥίπτομαι <i>ἔρριπτον</i> <i>ἔρριπτόμην</i> <i>ῥίψω</i> <i>ῥιφθήσομαι</i> <i>ἔρριψα</i> <i>ἔρριψάμην, ἐρρίφαθην</i> <i>ἔρριφα</i> <i>ἔρριμμαι*</i> <i>ἐρρίφειν</i> <i>ἐρρίμμην*</i></p> <p>* ΠΑΡΑΚ. / ΥΠΕΡΣ. χειλικολήκτων, βλ. <i>γέγραμμαι</i></p>
<p>3. διαλέγομαι <i>διελεγόμην</i> <i>διαλέξομαι, διαλεχθήσομαι</i> <i>διελέχθην</i> <i>διείλεμμαι*</i> <i>διειλέμμην*</i></p> <p>* ΠΑΡΑΚ. / ΥΠΕΡΣ. ουρανικολήκτων, βλ. <i>πέπραγαμαι</i></p>	<p>7. φυλάττω φυλάττομαι <i>ἐφύλαττον</i> <i>ἐφυλαττόμην</i> <i>φυλάξω</i> <i>φυλάξομαι</i> <i>ἐφύλαξα</i> <i>ἐφυλαξάμην, ἐφυλάχθην</i> <i>πεφύλαχα</i> <i>πεφύλαγαμμαι*</i> <i>ἐπεφυλάχειν</i> <i>ἐπεφυλάγμην*</i></p> <p>* ΠΑΡΑΚ. / ΥΠΕΡΣ. ουρανικολήκτων, βλ. <i>πέπραγαμαι</i></p>
<p>4. ἐργάζομαι <i>εἰ(ἡ)ργαζόμην</i> <i>ἐργάσομαι, ἐργασθήσομαι</i> <i>εἰ(ἡ)ργασάμην, εἰ(ἡ)ργασθην</i> <i>εἴργασμαι*</i> <i>εἰργάσμην*</i></p> <p>* ΠΑΡΑΚ. / ΥΠΕΡΣ. οδοντικολήκτων, βλ. <i>πέπεισμαι</i></p>	<p>8. ψεύδω ψεύδομαι <i>ἔψευδον</i> <i>ἔψευδόμην</i> <i>ψεύσω, ψευσῶ</i> <i>ψεύσομαι, ψευσθήσομαι</i> <i>ἔψευσα</i> <i>ἔψευσάμην, ἐψεύσθην</i> — <i>ἔψευσμαι*</i> — <i>ἐψεύσμην*</i></p> <p>* ΠΑΡΑΚ. / ΥΠΕΡΣ. οδοντικολήκτων, βλ. <i>πέπεισμαι</i></p>

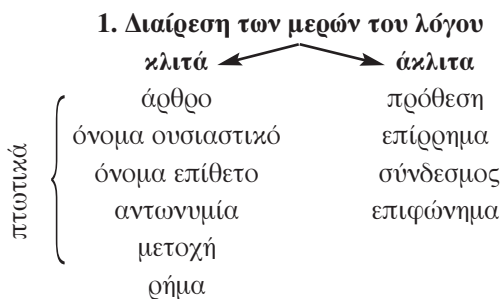
IV. Συγκεντρωτικοί πίνακες φαινομένων

Γραμματική

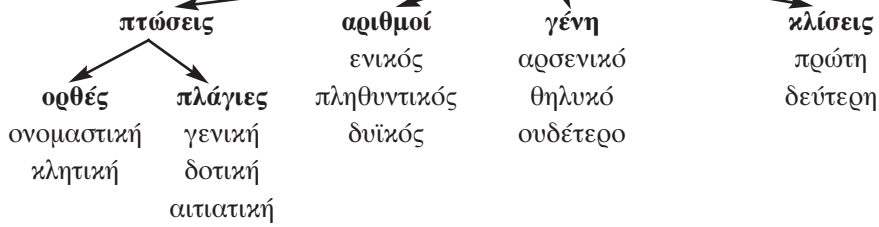
Α. Οι φθόγγοι και τα γράμματα

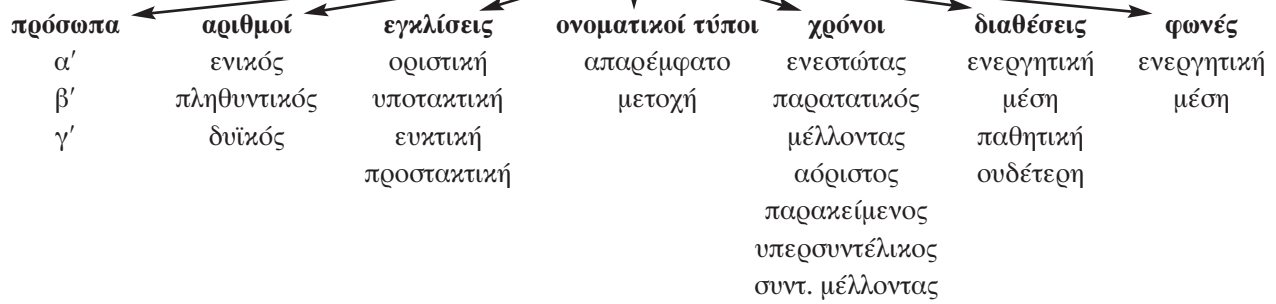
B. Τα μέρη του λόγου

2. Παρεπόμενα των πτωτικών

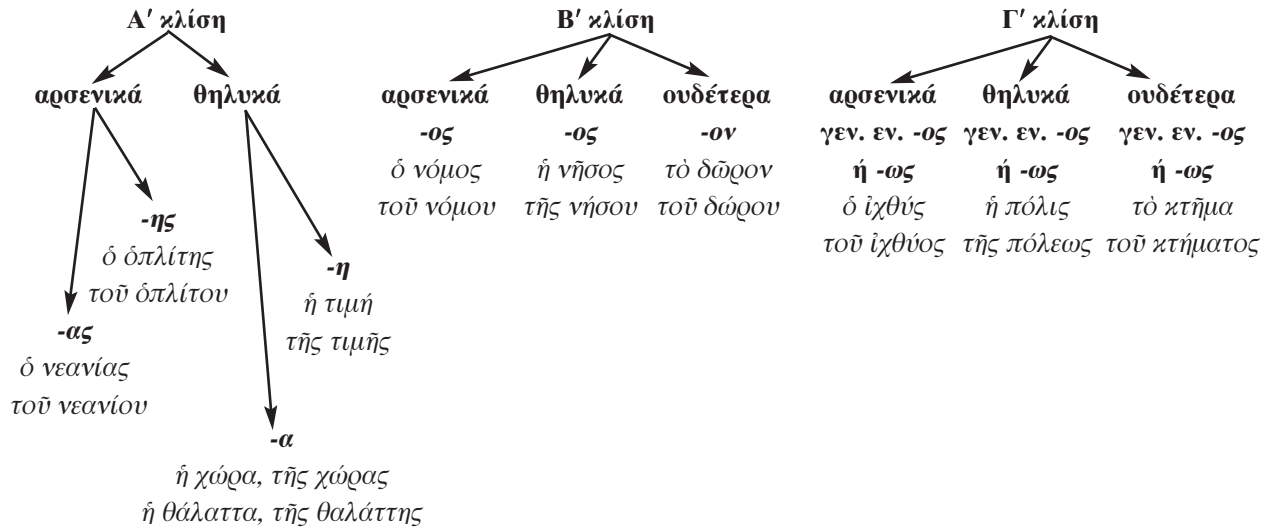

3. Παρεπόμενα του ρήματος

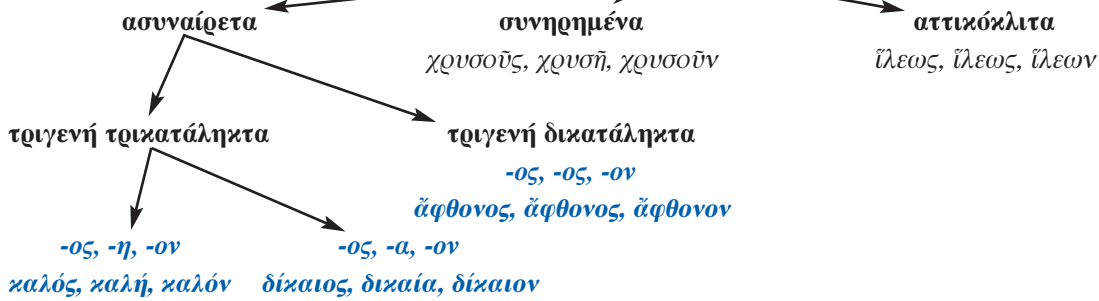

Γ. Τα ουσιαστικά

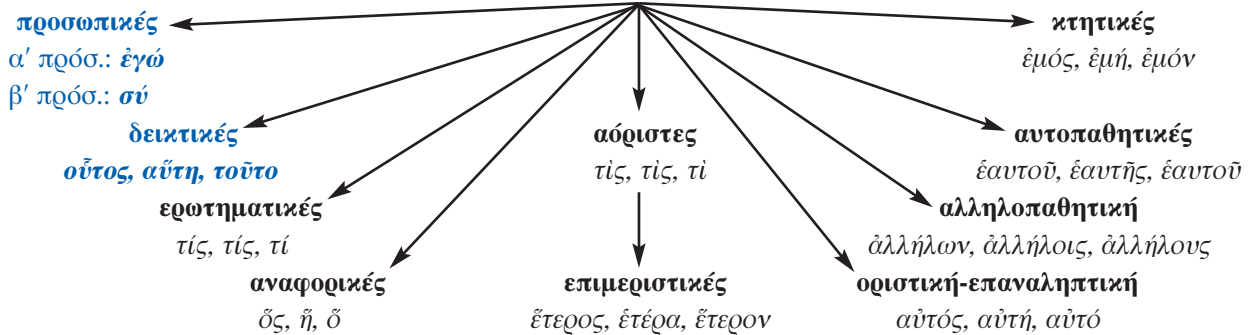
1. Οι κλίσεις

Δ. Τα δευτερόκλιτα επίθετα*

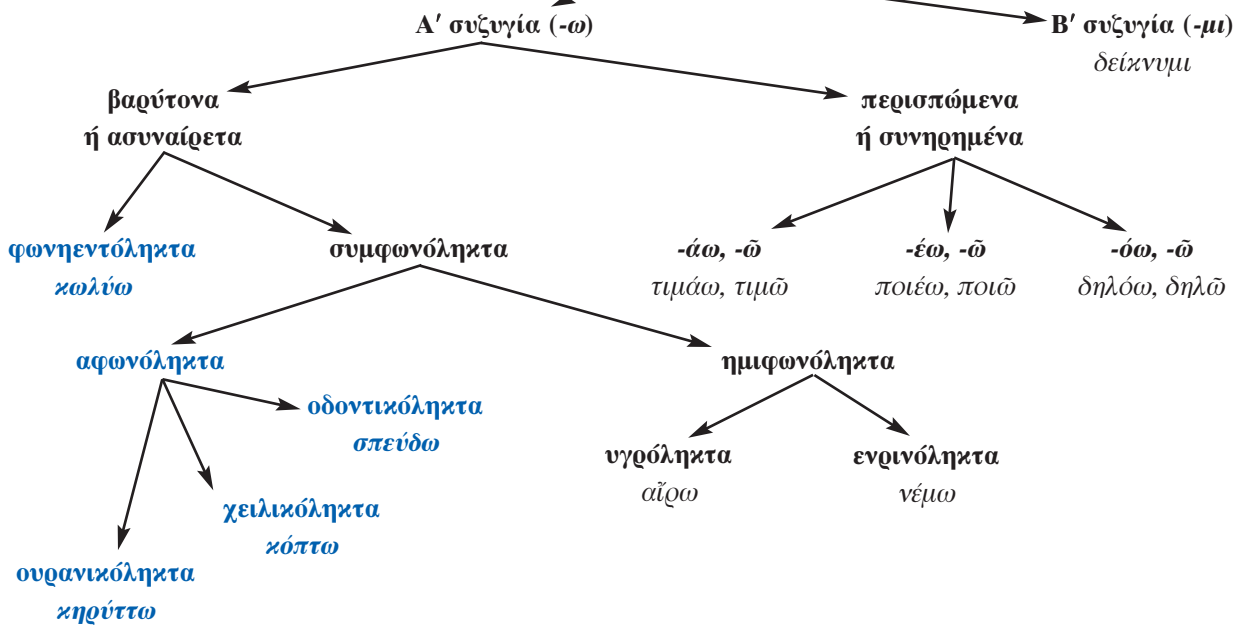

Ε. Οι αντωνυμίες*

ΣΤ. Το ρήμα*

1. Οι συζυγίες

* Στην Α' Γυμνασίου διδάσκονται όσα είναι σημειωμένα με μπλε χρώμα.

2. Η ομαλή αύξηση

συλλαβική	χρονική
ἐ- λαμβάνω → ἐλάμβανον	<i>α, ε → η</i> ἄρχω → ἤρχον, ἐλπίζω → ἤλπιζον <i>αι, ει → η</i> αἴρω → ἤρον, εἰκάζω → ἤκαζον <i>ο → ω</i> ὀρίζω → ὠρίζον <i>οι → φ</i> οἰκίζω → φῆμιζον <i>ϊ, ῡ → ῑ, ῡ</i> ἰδρύω → ἰδρουν, ὑβρίζω → ὑβριζον <i>αυ, ευ → ηυ</i> αὖξω → ηὔξον, εὕδω → ηὔδον

3. Ο ομαλός αναδιπλασιασμός

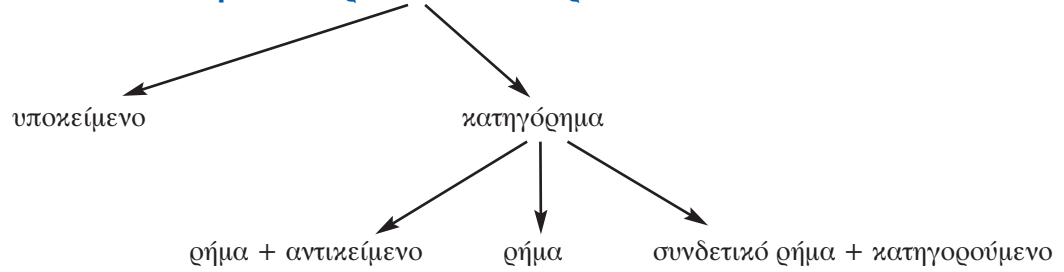
Το ρήμα αρχίζει από:		εἶδος αναδιπλασιασμοῦ
A.	<ol style="list-style-type: none"> 1. απλό σύμφωνο (εκτός του ρ-) 2. δύο σύμφωνα, από τα οποία: <ul style="list-style-type: none"> το πρώτο είναι άφωνο (κ, γ, χ, π, β, φ, τ, δ, θ) και το δεύτερο υγρό ή ένρικο (μ, ν, λ, ρ) 	επανάληψη του αρχικοῦ συμφώνου + ε <i>λύω → λέλυκα</i> <i>γράφω → γέγραφα</i>
B.	<ol style="list-style-type: none"> 1. διπλό σύμφωνο (ζ, ξ, ψ) 2. ρ- 3. δύο σύμφωνα, χωρίς να είναι το πρώτο άφωνο και το δεύτερο υγρό ή ένρικο 4. τρία σύμφωνα 	συλλαβική αύξηση <i>ψηφίζω → ἐψηφικα</i> <i>ῥάπτω → ἔρραφα</i> <i>κτείνω → ἔκτονα</i> <i>στρατεύω → ἐστράτευκα</i>
Γ.	φωνήεν ή δίφθογγο	χρονική αύξηση <i>ἐλπίζω → ἤλπικα</i> <i>ἄθροίζω → ἤθροικα</i>

Σύνταξη

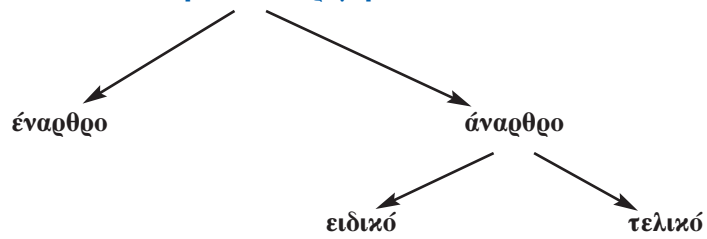
A. Τα είδη των προτάσεων ως προς τους όρους τους

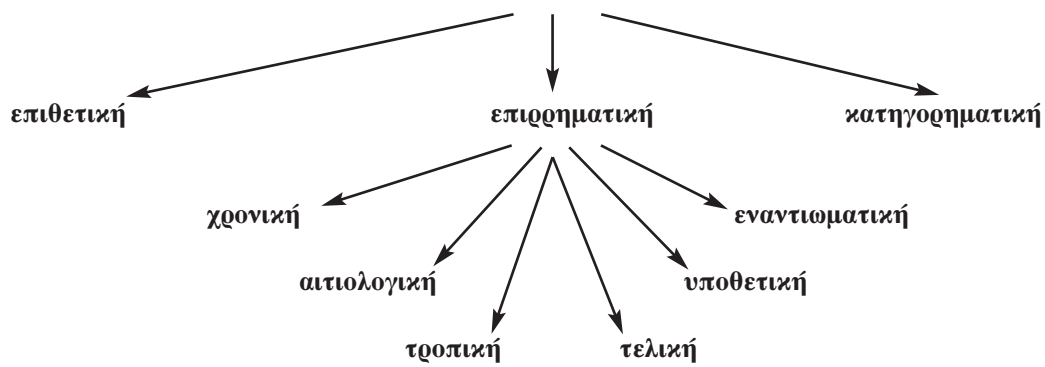
B. Οι βασικοί όροι των απλών προτάσεων

Γ. Τα είδη του απαρεμφάτου

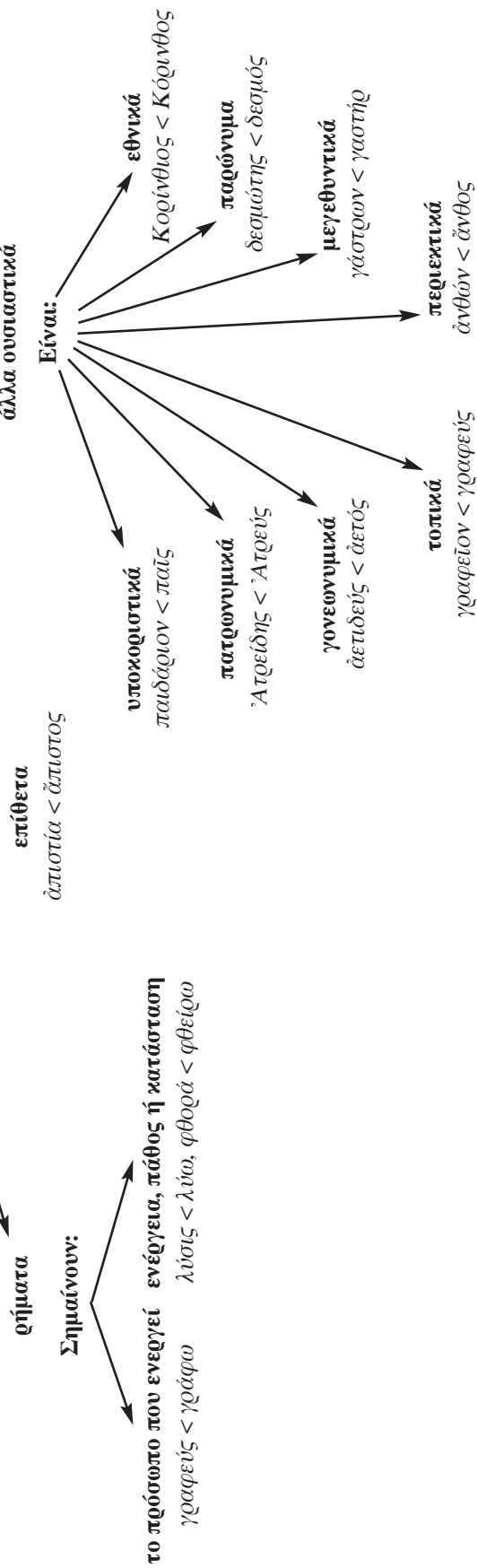
Δ. Τα είδη της μετοχής

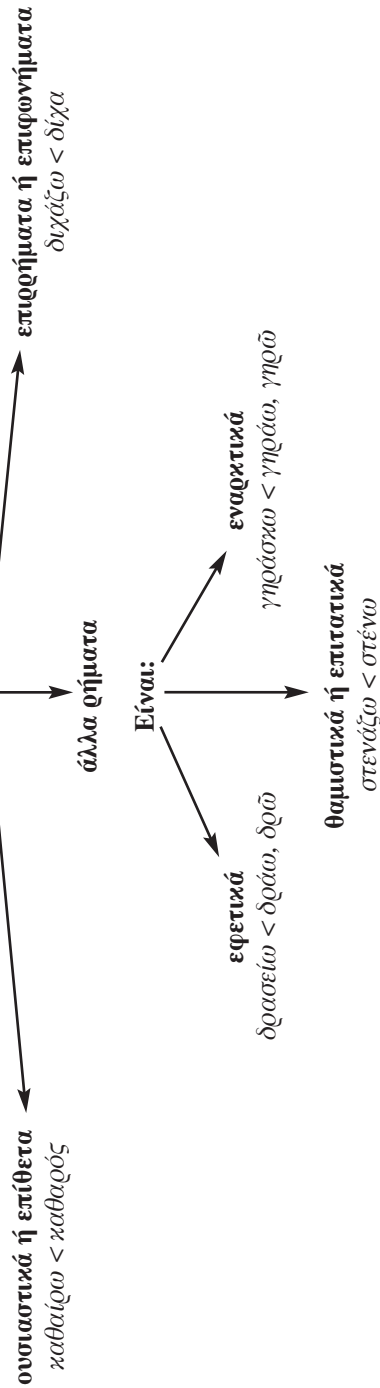
Ετυμολογία

Παράγωγη

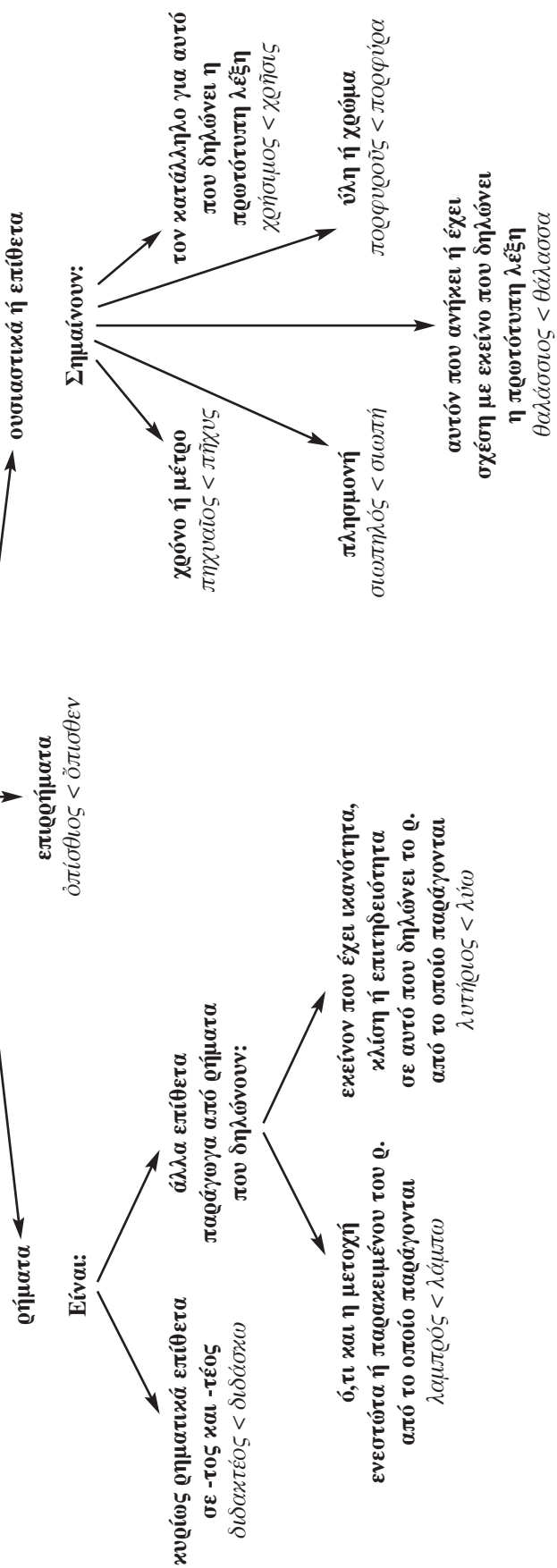
A. Ουσιαστικά παράγωγα από:

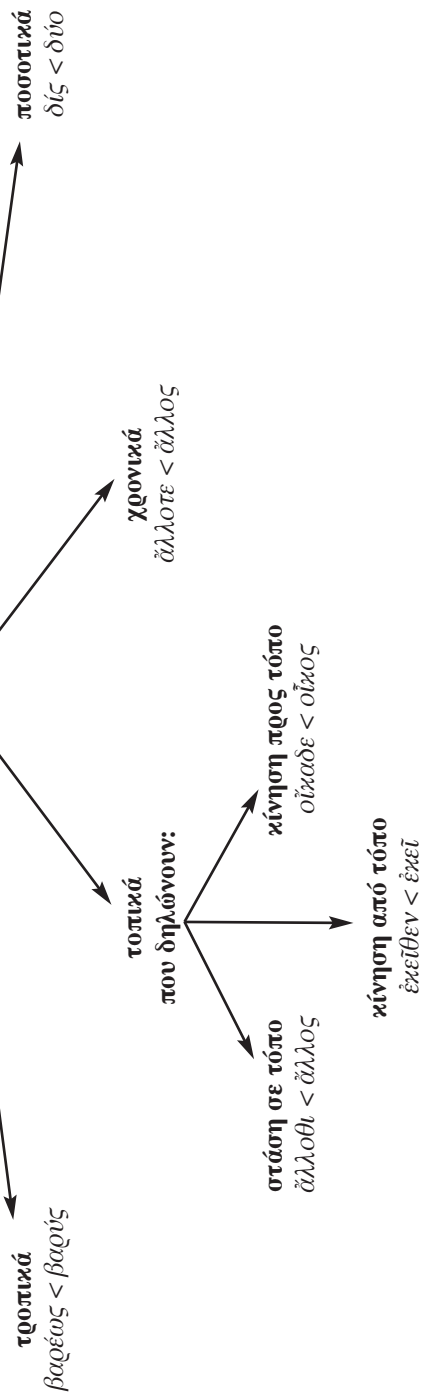
B. Ρήματα παράγωγα από:

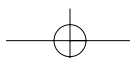
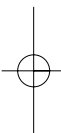
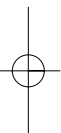

Γ. Επίθετα παράγωγα από:

Δ. Παράγωγα επιρρήματα

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν βιβλιόσημο προς απόδειξη της γνησιότητάς τους. Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει βιβλιόσημο θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α').

BIBΛΙΟΣΗΜΟ

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.